ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

ЗАМБУУЛИНДА НИИДЭЛГЫН ПРОГРАММААР НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ШЭНЭ ШЭНЖЭЛГЭ

...УЛИНДА—„СОЮЗ-6" ОНГОСО

Мүнөөдэр, октябриин 11-дэ Москвагай сагаар 14 час 10 минутада Советскэ Союзһаа замбуулинай «Союз-6» гэжэ онгосотой ракетэ ниидүүлэгдэбэ. 14 час 19 минутада «Союз-6» онгосо тодо мэргэнээр Газар шадарай замда гаргагдаа.

Замбуулинай «Союз-6» гэжэ онгосые подполковник Георгий Степанович ШОНИН, онгосын борт-инженер—техническэ наукануудай кандидат Валерий Николаевич КУБАСОВ жолоодоно.

Онгосын экипаж научно-техническэ шэнжэлгын үргэн программа дүүргэхэ байна, тэрэ тоодо:

— замбуулинай «Союз» гэжэ ракетнэ комплексын бүридхэлэй шалгалта ба бортовой түхеэрэлгэнүүдэй туршалга, шэнэдхэн хубилгагдаһан конструкциие шалгалта;

— гараар жолоодолгые саашадань һайжаруулга, ниидэлгын бэрхэшээлтэ байдалай үедэ зүг шэгээ зүбөөр тодорхойлхо ба сагай уларилые онсолон тодорхойлго;

— эрдэм ухаанай талаар Газарые гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ ба геолого-географическа фото-зураг абаха, тэрэшэлэн арадай ажахын аша туһада Газарай агаарые ашаглаха зорилгоор шэнжэлгэ хэхэ;

— замбуулинай Газар шадарай дайдые физическэ талаһаань шэнжэлгэ;

— замбуулинай ниидэлгэ хүнэй бэеын организмда ямараар нүлөөлдэг байһаниие медико-биологиин талаар шэнжэлгэ.

«Союз-6» онгосын ниидэлгын үедэ технологическа орёо нарин тусхай аппаратурын туһаламжаар замбуулинай эрхэ байдалда металл гагнаха туршалга хэгдэхэ юм.

Онгосын экипажтай тогтууритай һайн радио ба телевизионно холбоо барисаан байгуулагданхай.

Онгосын экипаж бэеын элүүрэй талаар мэндэ һайн ябана гэжэ командир нүхэр Георгий Степанович Шонин мэдээсээ. Космонавтнуудай һуужа ябаһан кабина соо хүнэй ажаллахада зохид байдал тогтонижоо. Агаарай даралта, температура, атмосферын шииг болон газай бүридэл газарайхидал адлирхуу.

Космонавтнууд нүхэд Шонин, Кубасов ниидэлгынгээ хараалагдаһан программые бэелүүлжэ эхилээ.

...ҮНӨӨДЭР— ...ДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДАЙ ҺАЙНДЭР

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 240 (12142)
1969 оной октябриин 12, воскресени

Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

ОЙН БАЯРАЙ МҮРЫСӨӨ УЛАМ ҮРГЭДХЭЭ!

...БРИИН 12-то бүхы Совет оронойнмай хүдөөгэй ...шад өөһэдынгөө заншалта һайндэрые тэмдэглэ... Энэмнай гансашье колхоз, совхозуудай ажал... һайндэр бэшэ, харин таряалан дээгүүр, малай фер... хүдэлжэ байһан хүнүүдэй ажалые хүндэлдэг бү... арадай һайндэр ха юм.

...эй ЦК-гай мартын (1965 он) Пленумэй, мүн ...XXIII съездын, ЦК-гай майн (1966 он) Пленумэй ...нүүдэй хүсэндөө хүргэгдэжэ эхилһэиэй ашаар ...роной хүдөө ажахыда томохон амжалтанууд туй... байна. Энэ хубилалта, туйлалтанууд тухай ...ЦК-гай Пленумүүд дээрэ онсолон тэмдэглэгдээ

...жэлнүүдтэ манай республикын колхоз, совхо... материально-техническэ бааза нилээд бэхижэжэ, ...дэхи харилсаан эрид хүгжэжэ, хүдөө ажахын ...нүүдтэ богонихон болзор соо горитой амжал... гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Республикын хүдөө... шад табан жэлэй түсэбэй дүрбэдэхи жэлдэ аба... уялгануудаа дүүргэхын түлөө мүрысэжэ, за... үрэ дүн туйлаба. Бүхы ороoһото ургамалнууд ...тай богони болзор соо, тэрэнэй 80 процентнь эр... тай сортовой үрэһөөр, 57 процентнь томо жэ... гдаһан үрэһөөр таригдаа һэн. Колхоз, совхо... таряалан эрхилхэ агротехникын эрилтэ һай... гдадаг болоо, олонхи ажахынуудта зүб севообо... рүүлэгдэжэ. тэрэнэй 50 процентнь ашаглагдаа.

...шье хабартаа, зундаа сагай уларил таарамжагүй ...а, ороoһо таряанай, бусадшье ургамалнуудай ...нхидээ гандаад, энэ жэлдэ ороoһо таряа абаха ...үргэхэмнай тон бэрхэтэй болобо. Гэхэтэй хамта ...үбэлдөө айхабтар хүйтэн болоод, хабартаа хо... ёһоор дулаараагүй байжа, нилээд бэрхэтэй ...олдуулаашье һаань, колхоз, совхозуудай ...һаа эдеэ хоолой зүйлнүүдые яһала ехээр аба... элбэгээр худалдажа, тушаажа шадаа. Гүрэн... тушааха юһэ һарын түсэб 108 процент, һү—106, ...111, үндэгэ—125 процент дүүргэгдээ.

...Яруунын, Баунтын, Ахын, Кабанскын, Загарайн, ...Прибайкалиин, Мухар-Шэбэрэй болон Улаан... гуудай колхоз, совхозууд гүрэндэ адууһа малай ...дые тушааха гурбан кварталай түсэбые нилээд ...дүүргээд, энэ һайндэрөө нэрэтэй түрэтэйгөөр ...жэ байна.

...шад, малшад, хонишод, шубуушадай амжалтые ...гүй үнгэрхэ аргагүй. Жэлэй эхинһээ хойшо рес... дотор үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1336 кило... гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһөө ...граммаар ехэ һүн һаагдаа. Хэрбээ үнгэрэгшэ жэлдэ хонин бүриһөө 2,5 килограмм нооһон хайшалагдаһан һаа, мүнөө 2,8 килограмм нооһон абтаа. Тахла бүриһөө 137 үндэгэн абтажа, шубуунай фабриканууд бүхыдөө 11118 мянган үндэгэ абаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһөө 61 процентээр олон үндэгэн абтаа. Нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо эбэртэ бодо малнай 5,7 мянган толгойгоор, хонин һүрэг—113,7 мянган, гахай—6,4 мянган толгойгоор олон болоо.

Илангаяа Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхоз хонин ажалдаа эрхим үрэ дүн туйлажа, хонин бүриһөө дунда зэргээр 4,2 килограмм нооһо, мүн Зэдын аймагай «Коммунизм» колхоз—3,4 килограмм, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Родина» колхоз—3,6 килограмм, тиихэдэ Улаан-Үдын аймагай бүхы колхозууд хонин бүриһөө 3,2 килограмм нооһо хайшалһан байна.

Таряашад, малшад, механизаторнууд, мэргэжэлтэд, хүдэлбэрилэгшэдэй эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлһэнэй ашаар байгша ондо республикымнай дүрбэн аймаг СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулха выставкэдэ хабаадахаар баталагдаа. Тэдэнэй тоодо: Улаан-Үдын, Прибайкалиин, Кабанскын, Сэлэнгын аймагууд, мүн «Байкал» племхоз, Ивалгын туршалга-үйлэдбэрилгын ажахы, Кабанскын совхоз оролсоно. Тус выставкэдэ Ивалгын ажахын А. Б. Дымбрыновагай даадаг бригадын овощ ургуулагшадай дүй дүршэл үргэнөөр харуулагдаха юм.

Бүхэроссиин социалис мүрысөөнэй 1969 оной түрүүшын хахадай дүнгөөр Байгалай совхоз 2-дохи мүнгэн шанда, Сэлэнгын, Прибайкалиин совхозууд—3-дахи мүнгэн шангуудта хүртөө. Түрүү механизаторнууд, хонишод, һаалишад, үхэршэд, хамта хүдөө ажахын 850 түрүүшүүлнай СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулха выставкэдэ хабаадаха байна.

Ажалша бэрхэ, үнэн шударгы, хүн зондоо хүндэтэй түрүү хүнүүд аймаг бүхэндэ олон. Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозой механизатор В. П. Соколов «ДТ-54» түхэлэй трактораар юһэн һара соо 835 гектар зөөлэн хахалалга хээ. Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторист П. С. Зелёнкин «МТЗ-52» трактораар 735 гектар хахалһан байна. Мүн энэ колхозой комбайнер Ф. В. Петров 242 гектар таряа хуряажа, 2033 центнер ороoһо сохижо абаа. Ойморой совхозой хартаабхашан С. Ц. Илыгеев даажа абаһан 100 гектар газарай га бүриһөө 138 центнер, Кабанскын совхозой хартаабхашан Ф. Ф. Шигаев—50 га газарһаа гектарай 182 центнер хартаабха хуряагаа.

Тэрэшэлэн Загарайн аймагай Онохойн совхозой Е. К. Спиридоновой звено 50 гектар газарай га бүриһөө 300 центнер куузику, мүн эндэхи бэрхэ огородшон Х. И. Воробьева 11 гектарһаа га бүриин 613 центнер куузику ургууланхай. Кабанскын совхозой таряан ажалай бригадынхид 880 гектар таряалан дээрэһээ га бүриин 16 центнер ургаса хуряагаа.

Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой хонишон Н. Ч. Гомбоев зуун эхэ хонин бүриһөө 115 хурьга, энэ аймагай Борьёогой совхозой хонишон Г. Л. Рабдаев—115 хурьга, Онохойн совхозой хонишон А. Е. Потемкин—114, Захааминай аймагай «Красный Октябрь» колхозой хонишон, А. Г. Дансарунов — 109 хурьга тобир һайнаар абажа түлжүүлээ. Мухар-Шэбэрэй «Искра» колхозой хонишон Е. С. Филиппов түлгэ бүхэнһөө 5 килограмм нооһо, Түнхэнэй аймагай «Ленинэй» нэрэмжэтэ колхозой хонишон Г. С. Шойбонов хонин бүриһөө 4,9 килограмм нооһо хайшалаа. Тиихэдэ Захааминай аймагай Далахайн совхозой үхэршэн Г. Дондуков 126 толгой хашарагуудые бэлшээн таргалуулжа, тус бүриинь 380 килограмм шэгнүүртэй болгожо тушаагаа, мүн эндэхи малшан Ш. Шойдоров 137 үхэрнүүдэйнгээ толгой бүхэниие 384 килограмм татаха болгожо тушааба. Түнхэнэй аймагай Саянай совхозой үхэршэн Ж. Г. Шактамаев зунай сагта 155 хашарагуудые бэлшээн таргалуулжа, тус бүриинь шэгнүүрые сүүдхын 1168 граммаар нэмээгээ юм. Бэшүүрэй аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой тугалшан В. П. Панькова 36 тугал харууһалжа, толгой бүхэнэйнь шэгнүүрые сүүдхын 1094 граммаар нэмээлгэһэн байна. Сэлэнгын совхозой суута һаалишан Н. Л. Тадвашкина юһэн һара соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 4251 килограмм һү, мүн эндэхи бэрхэ һаалишан Л. Е. Цыремпилова—3794 килограмм һү һаагаа.

Малшад, һаалишадые зүбөөр урмашуулха, ажалайнь түлөөһые ехэ болгохын тула онсо шалгарһан түрүүшүүлдэ нэгэдэхи, хоёрдохи классай «Мал ажалай мастер» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдодог болоо. Мүн үйлэдбэриин түсэб даабариие дүүргэһэнэй, үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө хүнүүдтэ ажалай нэмэлтэ түлөөһэ үгэхэ шэнэ гурим зохёогдожо, ажахынуудта хэрэглэгдэхээр тараагдаа.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань оньһожоруулха, шэнэ машина, техникэ үргэнөөр хэрэглэхэ талаар баһал ехэ юумэн хэгдэнэ. Байгша ондо колхоз, совхозуудай 427 гусенична, 407 колесно шэнэ трактор, таряа хуряалгын комбайнууд болон хүдөө ажахыда хэрэглэгдэхэ ондоошье оньһон техникэ, зэмсэгүүдые олоор абаһан байна.

Үнеэдые оньһон машинаар һааха, үхэр мал байра соонь уһалха, наг шэбхыень гаргаха, үбһэ тэжээлыень буйлуулха гэхэ мэтэ ажал ехэтэй хүдэлмэриие оньһожоруулха талаар баһал хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай.

Республикын колхоз, совхозуудта үнгэрһэн юһэн һара соо хүдөө ажахын хэрэглэмжэдэ 70.8 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэн гаргагдаа. Байгша оной түрүүшын гурбан квартал соо совхозуудай элдэб шэнэ барилгануудта 11336 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэгдээ гэхэ гү, али жэлэй капитальна һомололгын бүхы гаргашын 81 процентнь ашаглагдаад байна. Бүхыдөө жэл соо 11507 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдэхэ түсэбтэй аад, тэрэнэй 9640 мянган түхэригынь ашаглагдаа.

Колхоз, совхозуудтамнай дээдэ, дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэд нилээд нэмэнхэй: 241 мэргэжэлтэд ерээ.

Байгша ондо манай республикын гурбан ажахыда—Борьёогой, «Октябрьский», «Заречный» совхозуудта үйлэдбэриие шэнэ гуримаар түсэблэхэ, экономическа талаһаань урмашуулха тусхай ажахын тоосоон нэбтэрүүлэгдээ.

Хүдөө ажахын артелиин шэнэ Уставые баталан абахаяа байһан Колхозникуудай бүхэсоюзна гурбадугаар съездэ бэлэдхэл хаа хаанагүй ажал хүдэлмэриие урагшатай һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ябуулха хэрэгтэ туһална. Шэнэ Уставай баталагдан абтаад байхада, артельнүүдые ажахынь, эмхидхэлэйнь талаһаа улам бэхижүүлхэ үйлэдбэриинь бүхы һалбаринуудые хүгжөөхэ, колхозуудые хүтэлбэрилхэ демократиин үндэһые улам нарижуулан гуримшуулха ехэхэн арга боломжо олгогдохо байна. Мүн колхозуудай таряашад, малшадай улам ургажа байгаа ажаһуудалай болон соёл болбосоролойнь эрилтые дүүрэнээр хангаха аргатай болохо бшуу.

Хүдөөгэймнай ажалшад парти, правительствынгаа анхарал оролдолгодо урмашан зоригжожо, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула шармайн оролсоно.

Бүхы ажалшад, малшадые Хүдөө ажахын хүдэлмэришэдэй бүхэсоюзна һайндэрөөр амаршалхатайгаа хамта, бүхы колхозникуудай, совхозуудаймнай хүдэлмэришэд энэ жэлые эрхим һайнаар үнгэргэхэ, абаһан уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ, адууһа малайнгаа үбэлжэлгэдэ бүхы талаһаань жэншэдгүй бэлдэхэ, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин экономикые саашадань улам бэхижүүлхэ байха гэжэ этигэн найданабди.

Л. ВЛАСОВ,
Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министр.

О

«Намарай тарган — тоһон тарган» гэжэ зон дэмы хэлсэдэггүй. Эгээл энэ намарай элдиндэ, хагда ногооной элбэгтэ үхэр малаа һайнаар бэлшээжэ шадаал һаа, ехээр таргалха, һү шэмэеэшье дээшэлүүлхэ бшуу. Тиимэһээ мүнөө мал адуулагшаднай тон харюусалгатай, шухалашье ажал бүтээжэ байна. Энэ талаар Захааминай аймагай Баян-Голой совхозой малшадай үүсхэлэй хаа хаанагүй үргэнөөр дэмжэгдэжэ байһаниинь ойлгосотой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Ахын аймагай «50 лет Октября» колхозой түрүү малшан Борис Тапхаров. 2. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозой һаамхай үнеэд бэлшээридэ гаража ябана.

Д. ДУГАРОВ.

Ф. СОРОКИН гэгшэдэй фотонууд.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

Эб найрамдалай тала баригшадай хуралдаан

УЖГОРОД. (ТАСС). В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан, Европын социалис оронуудай эб найрамдалай тала баригшадай уласхоорондын уулзалга эндэ болоод, октябриин 10-да дүүрэа. Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Польшын, Румыниин, Чехословакиин, Советскэ Союзай делегацинууд тус уулзалгада хабаадалсаба.

Хүдөөгэй ажалшадта алдар соло

Москвада, Союзуудай байшангай Колонно зал соо октябриин 10-да болоһон баярай суглаан Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна үдэртэ зорюулагдаһа.

«Союзсельхозтехникэ» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэлэй түрүүлэгшэ А. А. Ежевский суглаае нээгээ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое хүндэтэ президиумдэ бүгэдын дуугаар һунгаба.

СССР-эй хүдөө ажахын министр В. В. Мацкевич элидхэл хээ.

Суглаанай түгэсхэлдэ ехэ концерт болобо.

(ТАСС).

ТУВЫН ЕХЭ ҺАЙНДЭР

КЫЗЫЛ. (ТАСС). Совет Тува ехэ һайндэрөө, СССР-эй арадуудай эбтэ бүлын бүридэлдэ һайн дураараа ороһоор 25 жэлэйнгээ ойе баяр ёһололой оршон байдалда тэмдэглэбэ.

Элидхэлшэ,—КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат, партиин Тувын обкомой нэгэдэхи секретарь С. К. Тока арадайнгаа ажахые, соёл культура ба эрдэм наука хүгжөөхэ хэрэгтэ Тувын арадай туйлаһан илалта амжалтанууд тухай тодоор хэлэбэ.

Москвагай, Красноярскын, Яхадай, Буряадай, Хальмагай, Эрхүүгэй, Новосибирскын түлөөлэгшэд сесси дээрэ амаршалгын үгэнүүдые хэлээ. Тувын хүршэ Монголой Арадай Республикын аймагуудһаа ерэһэн делегациин түлөөлэгшэд һайндэрөөрнь дашарамдуулан, Тувын арадта халуун амаршалга хүргөө.

КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ бэшэгые сугларагшад нэгэн дуугаар, нэрьемэ альга ташалгаар баталан абаба.

Эб найрамдалай, харилсаа холбооной аша туһада

Франциин Гадаадын сэрэгүүдэй министр Морис Шуман Москвада ерэмсээрээ, Шереметьево аэропорт дээрэ Бүхэсоюзна радио болон түбэй телевидениин политическэ шэнжэлэгшэ Анатолий Потаповта интервью үгөө.

Уласхоорондын шахардуу байдалые һуларуулха, эб найрамдал сахиха гэһэн оролдолго Франциин гадаадын политикын гол хараа бодол болоно гэжэ министр мэдүүлбэ.

Уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулха, эбтэй эетэй оршон байдал хангаха зорилгоор Советскэ Союзай, Франциин хэһэн хэлсээнүүд уласхоорондын элдэб асуудалнуудта зорюулагданхай. Европо тухайшье, Дутын Зүүн зүг гү, али Ази тухайшье асуудалнуудые хаража үзэлгэ, хоёр талаһаа һанал бодолоо мэдэлсэлгэ хэниишье хохидолдо оруулхагүй, харин бүгэдэндэ аша туһатай байха зэргэтэй.

Айлшалан ерэһэн нэгэдэхи зорилгомни — хоёр ороной ябуулга зүбшэлхэ, хоёрдохи зорилгомни—харилсаа холбоотоо бэхижүүлгэ болоно. Советскэ правительствын уряалаар айлшалан ерэгдэбэ гээшэ. Советскэ правительствада тэрэнэйнь түлөө баяр баясхалан хүргэнэбди. Удаадахи делегацинуудай айлшалан ерэлгэтэй жэшэбэл, минииихи багашаг удхашанартай юм ааб даа. Тиигэбэшье хараалһан уг зорилгодоо үнэн байлгын тэмдэг болохо гэжэ тоолоноб.

Совет партийно-правительственна делегаци ГДР-һээ бусажа ерээ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй Совет партийно-правительственна делегаци Берлинһээ октябриин 10-да Москвадаа бусаа. Совет делегаци Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй болон Министрнүүдэй Соведэй уряалаар Республикынь 20 жэлэй ойн баяр ёһололдо хабаадаһан байна. (ТАСС).

Ороной поли дээрэһээ

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдана

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд тэжээл бэлэдхэжэ үргэлжэлһөөр. Һүүлэй үедэ дулаан үдэрнүүдэй болоһые һамбаашалан, механизаторнууд үбһэ сабшана, һүрилнэ, кукуруза болон бусад ургамалнуудаар силос дарана. Витаминаар баян үбһэнэй гурил бэлэдхэнэ.

СССР-эй ЦСУ-гай мэдээнэй ёһоор, октябриин 6 болотор ороной колхоз, совхозууд 53 миллион 697 мянган тонно үбһэ бэлэдхээ. Үбһэ бэлэдхэхэ түсэб 79 процент дүүргэгдээ. Литва, Латви, Киргизи, Туркмени ба Эстонидо үбһэ сабшалга һайнаар эмхидхэгдэһэн байна.

Ороной механизаторнууд силослэгдэхэ ургамалнуудые хуряажа үргэлжэлһөөр. Колхоз болон совхозууд 133 миллион. 515 мянган тонно силос дараа. Энэнь түсэбтэ даабариин 60 процент болоно.

Ороной ажахынууд тэжээл бэлэдхэлгээ үргэлжэлүүлһээр.

Хартаабха хуряалга түлэг дундаа

Хартаабха таригшадай халуун хаһа оронхой: хүйтэн болотор хартаабхаяа малтаха, эдеэ хоолой жасада хоёрдохи һуури эзэлдэг ургамалые үбэлдөө хадагалагдаха байрануудтань оруулха хэрэгтэй. СССР-эй ЦСУ-гай мэдээнэй ёһоор, октябриин 6-да 2,5 миллион гектар талмайн хартаабха хуряагдаад байба. Энэнь ороной хартаабха тариһан талмайн 76 процент болоно. Таряашадай хартаабхаяа хуряахадань, промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд, алба хаагшад туһална.

(ТАСС).

МҮНӨӨДЭР — ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДАЙ ҺАЙНДЭР

НАҺАНАЙ ХЭРЭГ

Очерк

БҮРХЭГ, бага бороотой, хагсуу харалган үдэр. Мүнөө Даша-Цырен Дэмбрылович Зэдэ голой үндэр ганга эрье дээрэ эргэнэгэй шэнээн үхэр шулуу һандайлжа һууна. Түрүүшээр жэжэхэн һабинуур бөөрөөн үбгэнэй зузаан боро брезент суба дээгүүр аалихан һаршагапаса сохижо байһан аад, гэнтэ һалхин шангадажа, бүри томо дуһалнууд улаан нюурыень ууртайгаар шэрбэсэгээнэ.

Даша-Цырен үбгэжөөл һууриһаашье хүдэлнэгүй. Гараһан түрэһэн, үе наһаяа үнгэргэһэн Таһархай нютагайнгаа арха-барха уула хадануудые, халзан сагаан гүбээнүүдые хаймадан харана. Бүри һая гэхээр хүжэ ногоон байһан урда хадын шэнэһэн тужа мүнөө шаралжа, шаргал шара урбуулга ямаан дахадал адляар үзэгдэнэ. Мүн аяар тэрэ саанаһаа хадын хабшалнуудай хоорондуур годирон, мушхаран ерэһэн Зэдэ гол ямар нэгэн могой шэнгеэр матарна.

Уданшьегүй улам хүйтэржэ, баруун тээһээ сайран бордоһолжо, няалдангир нойтон саһаншье ойро зуура шэдэлээд абана.

Үбгэнэй бага ушалаатаһан нюур дээгүүр уһатаһан нюдэнэйнь нёлбоһон юм гү, али энэ саһа, бороогой дуһалнууд гү, хасар дээгүүрнь бэлсылдэн урдана.

Даша-Цырен Дэмбрылович Дуринов үни унтаршаһан гааһаяа амандаа зууһан зандаа, юуншье тухайб даа, ехэл бодолгото болоһон янзатай һууна. Тээ тэндэхэнэ һолоомын узуурта ехэ зохидоор байрашан бэлшэжэ ябаһан хонид тээшээ үе-үе эрьежэ хараад, абяа үгэн: «Ээ, һ-эй»... гэжэ хоолойгоо заһана. Хара хээр мориниинь дурата дурагүй, хэды-еды хагда зулгаагаад, эзэнэйнгээ хажууда бодолгото болоһондол һажан зогсоно.

«Яагаа хүйтэн, буруулган үдэр болобо гээшэб. Һайса дулаалжа гараһамни болоол. Иигээд үбэл болошохоёо һанаагүй юм бэээ» гэжэ аман соогоо гүбэрэн, унтарһан гааһаяа посооно. Тиигээд үглөөгүүр Дари Загдаевна хүгшэнэйнгөө гэмэр-гутар гэжэ байгаад түхеэрһыень, һанахадаа энеэдэһэниинь хүрэнэ.

Үглөөгүүр эртүүр бодоод хубсалжа байхыень хараад, Дари Загдаевнань ехэ гайхангяар асууба:

— Шимни нихэдээ үүр-сүүрээр бодожо хайшаа түхеэрэбэш?

— Үгы юрэдөө энэ Алексей Цыренов мүнөөдэр хонидыемни адуулжа үгыш гэһэн юм. Өөрөө совхозой түб шухала хэрэгээр ошохо гээ ха,— гээд Даша-Цырен Дэмбрылович газаашаа гарахаяа забдаба.

— Байзыш даа, угайдхадаа, һайса эдеэлжэ, дулаалжа ошыш. Тэрэ жаалдамаршни нээрээ шухала хэрэгээр ошохоо һанаа юм гү, али архи тамхяа намнаха гээ гү? Пенсидэ гараһан шамһаа бэшэ, хонидыень адуулха ондоо хүн олдоогүй юм гү? Бүхэли зундаа, намартаа хэдэн отарын хонидые урэжүүлээб гэжэ һүни үдэргүй ябаһаншни багадаа аал? Зараха бүрөө улам саашаа шудхэрнүүд бэ,— гэжэ Дари хүгшэниинь гэмэрэн сайгаа шанана.

— Хэн намайе зараадхиха һэм. Хүнэй боли гээгүй хада өөрөө нигэжэл ябана ха юмбиб,— гэнэ Даша-Цырениинь.

— Теэд гэртээ һуужа, амархадаш ядаг юм? Хоёр наранай хоорондо хабиржал ябахашни хүрөө. Мүнгэ танга, эдихэ үмдэхөөр дутаа һэн гүбди,— гээд Дари хүгшэнэй хэдышье хэлэхэдэ, Даша-Цырен өөрынхеэрээл болохо гэжэ зангыень мэдэхэ хадаа, тиигэһээр уушхараа...

Иигэжэ гэмэрхэдээ Даримни совхоздоо туһалхагүй һэнш, хара амяа хараад ябаха һэнш гэнэ бэшэ, харин өөрыемни хайрлана, бэеэ гамнаг гэнэ гэжэ Даша-Цырен Дэмбрылович һайн ойлгожо байгаа.

«Нээрээшье дураараа амарха, хэбтэхэ эрхэтэй хүн аабзаб. Гэбэшье хүн гээшэ юушье хээгүй хүлөө эжыжэ, хүйһэндөө нёлбожо эдеэд лэ хэбтэхэдээ жаргадаг бэшэ, харин дуратай ажалаа хэжэ, олондо туһалжа, сэдьхэл дүүрэн ябахадаал жаргалтай байдаг ха юм. Үгы даа, хоёр хүлэйнгөө һольбоһон сагтал хүдэлхэб» гэжэ тэрэ шэбшэнэ.

МҮНӨӨ Даша-Цырен энэ бодолгоёо таһалжа, һууриһаа хүнгэхэнөөр бодоод, тээ саахануур тараһан хонидоо хумихаяа ошобо. Саһа, бороодо дэбтэһэн тарьяанай газар хүл доронь зөөлэхэнөөр бамбалзана. Тугаарай һабагша татаһан бодолнуудынь үлхөөгөө таһалаагүй, саашаа яаралгүйгөөр мухарина...

«Сагай ошохонь яагаашье түргэн бэ? Хурдан моринойе гүйдэл шэнги. Энэ жаран хоёр наһанаймни намар барагдахаяа байна. Бүри һая гэхээр лэ, дүшөөд жэлэй саада тээ Таһархай нютагтаа хамтын ажалай эмхидхэгдэхэдэ хори хүрэжэ ябахадаа нэгэ унаха моритой, һаажа эдихэ үнеэтэй совхоздо ороо һэм. Ангиин тэмсэлэй хёморооон, худхаан, хуймаан бэрхэтэйл үе бэлэй. Тэрэ үедэ үзэг бэшэг мэдэхэгүй хүндэ зүб зам олохонь гайтай һэн». Теэд Даша-Цырен Дуринов өөрынгөө жаргалай зам шэлэн оложо шадаа. Нютагтаа эгээл эдэбхитэй залуушуулай нэгэн ябаа. 1931 ондо партийна гэшүүн болоод ябатараа ангиин дайсад—лама, баяшуулаар холбоотой байба гэжэ худалаар хардуулаад, партиин гэшүүнһээ гаргагдаад, муу нэрэтэй болоодшье ябахадаа, түрүүн олоһон сэхэ харгыгаа алдаагүй.

Мүнөө Дуринов Даша-Цырениие хэзээ нэгэтэ тиигээ, иигээ һэн гэжэ муу тээшэнь хэлэхэ, хургаараа зааха хүн бүхы Борьёо нютаг соо байхагүйл ёһотой.

ЭГЭЭЛ 22 жэлдэ нэгэшье үдэр һамшангүй совхозойнгоо эхэ хонидые хараа. Дайнай һүүлдэ совхоз соогоо эгээл түрүүшын шэнэ үүлтэрэй нарин нооһотой хонидые даажа абаад, бүхы һүрэгэй үүлтэр һайжаруулха эхи табяа бэлэй. Одоол энэ үе соо хүйтэн, халуун яһала үзэгдөө даа. Теэд бороо саһан оробо, хүйтэн халуун болобо гээд хонидоо хаагаад һууба гэжэ нэгэтэшье хэлсүүлээгүй, сэхэнь хэрэгтэй. Зобохо тулиха, зүдэрхэ даарахашье саг болоо. Тэрэниие мүнөө хуу һанажа ябаха аалши. 1955 ондо ямар хүшэр хүндэ жэл болоо.һэм? Айхабтар ехэ ган боложо, таряалан дээрэ барбайха хамхуулшье үгы, хара газар байгаа. Тиихэдэ Борьёогой совхозой директор байһан Н. А. Мельников ерээд, иигэжэ хэлэбэ.

— Зай, Даша-Цырен, шамһаа ондоо найдаха хүмнай үгы. Хоёр отара хонидые даажа абаха болоолши даа.

— Теэд хонидой эдихэ юумэ үгэхэ гүт?—гэжэ асууба.

— Үгы, юушье байхагүй,—гэжэ директор сэхээ хэлэбэ.

Гайхахадаа, уляаһанайшье холтоһо мэрэжэ ондо орохо юм гү гэжэ тэдэ хонидыень туугаад, Дэрэстэйн эхинэй ой соо байра түхеэрээд зөөжэ ошоо һэн. Тиигэжэ бүхы арга хүргыень бэдэржэ, унтаха нойргүй хүдэлжэ, хонидоо гарза хоролтогүй ондо оруулаа.

Тэрэнэй удаа 1958 ондо үбһэ тэжээлээршье элбэг ондо орожо. түл һайн абажа байтарнь, яагаашьегүй тобир тарган хурьгадынь хажуураар сабшуулһандал гэнтэ унаад үхэжэ эхилбэ. Ямаршье арга, тэжээл хэрэглэхэдэ туһа болобогүй. Мэргэжэлтэд-ветврачнууд ерээд шалтагаааниень олобогүй. Даша-Цырен гурбан сүүдхэ нюдөө сором гэжэ аняагүй, оролдобо, хурьгадай гарзалхань болибогүй.

М. НАМ...

Зэдын аймагай
Борьёотой совхоз.

ЯРУУНЫН АЙМАГАЙ «КОММУНИЗМ» КОЛХОЗОЙ ҺҮ ҺААЛИИН ГҮҮРТЫН БРИГАДИР БАДМА ДАШИЕВИЧ ШИРАПОВ:

— Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй заншалта һайндэрые дүрбэдэхеэ угтажа байнабди. Харин энэ жэлэй һайндэр илангаяа ехэ баяр баясхалангай оршон байдалда угтагдана. Багша Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе, Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездые ажалайнгаа амжалтаар угтахын түлөө оролдосо ехэтэйгээр хүдэлмэрилһэн манай артелиин гэшүүд муу бэшэ амжалта туйлаа. Һү, мяха, орооһо таряа абаха түсэбүүд урагшатайгаар дүүргэгдэнэ.

ХАМАГ ҺАЙМНАЙ — ХАМТЫН АЖАЛҺАА

Манай гүүртын коллектив колхозойнгоо правленин, парткомой дамжуулгын улаан туг жэлэй эхинһээ хойшо алданагүй. Энэ хадаа гүүртымнай һаалишад болон үхэршэдэй шэн зоригто ажалай дүн болоно.

Имагтал хамтын ажалай ашаар жаргалтай һайхан байдалтай болоһомнай манай артелиин колхозник бүхэнэй ажабайдал дээрэһээ харахада эли. Жэшээнь, минии ехэ басаган багшын мэргэжэлтэй болоод, Хориин аймагта гурбадахи жэлээ багшална. Хүбүүмни энэ жэлдэ 10 класс дүүргээд, нютаг дээрээ хүдөө ажахыда хүдэлхөөр улэхэнь.

Иимэ оршон байдалда хүдөө ажахын хүдэлмэришэдэй мүнөө жэлэй үдэрые угтажа байхада урматай.

ЗАРИМ ТАНИГДААГҮЙ хүнүүд намтай уулзахадаа энгэр дээрэхи Ленинэй ордениемни хараад, ямар габьяа, баатаршалга гаргаһанайнгаа түлөө иимэ ехэ шан хайрада хүртөө гээшэбта гэжэ асуудаг юм.

— Юрэл һайнаар хүдэлһэнэйнгөө, ажал хэһэнэйнгээ түлөө орден абааб,—гээд харюусадагби.

Тиихэдэмни ехэ этигэжэ ядаһан янзатай:

— Мии ажал хээд, Ленинэй орден абааб гэжэ гү?—гэдэг.

Тиимэл даа, юрын ажал хэһэнэйнгээ түлөө абааб. Өөрынгөө 52 наһанай гушаад жэлыень колхоздоо үнэн сэхээр хүдэлһэнэймни түлөө, мүн гансашье минии хэһэн ажалай түлөө бэшэ, нам шэнги манай артелиин бүхы гэшүүдэй шударгы ажалые сэгнэжэ, энэ засаг түрын дээдэ шан хайрада хүртөөгөө гэжэ тоолодогби.

Манай сүлөөтэ һайхан Совет орондо юрын лэ колхозниигой ажал иимэ үндэрөөр сэгнэгдэдэг, ёһотойл баатаршалга, шэн габьяата хэрэг гэжэ тоологдодог байна бшуу.

Колхоз болоходо хашан морёо хүтэлжэ, харагша үнеэгээ туужа, хахархай хүдэһэн догэлтэй ерэһэнээ мартагшагүйб.

Артельдээ хээгүй ажални хомор ёһотой. Морин косилкаар үбһэ сабшааб, молотилкаар таряа сохёо, модошье шэрээб. 1939 ондо сэрэгэй уялгата албанда абтаад байтарни, уданшьегүй Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн эхилээд,

Ленинэй ордентын үгэ

АЖАЛААР ОЛДОҺОН ЖАРГАЛ

аяар дүрбэн жэлдэ амгалан ажалһаа хахасаха баатай болоодоо. Гитлеровскэ фашис нохосуудтай тулалдажа, хүндөөр шархатаад, «Улаан Одон» ордентой, хэдэн медальтай нютагаа бусаа һэм.

Ерэһээр удааншье амарха туха болоогүй, амаржа хэвтэхэшье аргагүй байгаа. Түрүүн адуушанаар, удаань долоон жэлдэ хонишоноор хүдэлөөб.

Тиигэжэ байтар 1957 ондо кукуруза ехээр таридаг болохо гэжэ ехэ хүдэлөөн болобо. Түрүүшээр энэ танигдаа, мэдэгдээгүй ургамалые бэедээ даагаад ургуулха хүн колхоз соо олдоногүй гэхэдэнь, правленидэ өөрөө ошобоб.

— Тэрэ кукуруза гээшыетнай би ургуулаад туршаһууб. Анханай тракторист хүн гээшэб, —гэбэб.

Үнэхөөрөө оролдоһон, хара хүлһөө гамнангүй адхаһанайм үрэ дэмы хосороогүй. Намар август соо кукурузамни Хёлго голой шугыһаа дутуугүй үдхэн, үндэрөөр ургашоод, досооонь эмээл моритой хүнэй ороод харагдахаар бэшэ болоо. Тэрэ жэлдэ 150 гектар дээрэһээ га бүриин 1000 шахуу центнер намаа хуряагдаа. Энэ кукурузымни силосые колхозой хэдэн зуугаад үнеэд, хонид, бусадшье мал бүхэли жэлдээ, бүри хабар ногооной гаратар дураараа эдижэ, ондо ороо юм. Тиихэдэл һаалишад, малшад, бүхы зон кукурузын амта таняа.

— Жамса, шинии ургуулһан кукурузын силос эдижэ, үнеэднай гансата һү орошобо. Одоол түсэб, уялгаяа үлүүлэн дүүргэхэмнай,—гэжэ һаалишад намайе хараха бүхэндөө баяртайгаар хэлэдэг болоо бэлэй.

Гадна кукурузын газарта шэбхэ гаргахадам һаалишад, хонишод али болохоор туһалдаг болоо.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо арбан хоёр жэл соо кукуруза ургуулааб. Ургасашье ходол һайн абтадаг байгаа. Харин энэ жэлдэ айхабтар ехэ ган гасуур боложо, бираатай ургаса абтаагүй. Тиигэбэшье һаань, гектарай дунда зэргээр 160 центнер, уһалагдаһан газарай га бүриин 250 шахуу центнер ногоон намаан хуряагдаа.

Байгша ондо гансахан кукурузаяа хараад байха аргагүй болоо. Зундаа нюниин эхеэр малай бэлшээри хатажа, саб сагаан болошоод байхадань, эндэхи фермые даагша Содном Ленхоев намтай уулзаад, хэлэбэ:

— Малай бэлшэхэ газар һалаа. Яаха болоо гээшэбибди?

— Хёлго голой эрье шадархи сабшалан хореолоод лэ бүлүүр станци тодхожо, һүни үдэргүй уһалхал болоо гүбдеэ, —гэбэб.

Тиигэжэ кукурузаяа харууһалхынгаа хажуугаар һаалиин гүүртын үнеэдэй, 4 отара хонидой бэлшэхэ бэлшээри үдэр һүнигүй уһалжа, ногооень һэргээгээб. Энэ намартаа кукурузаяа хуряажа дүүргээд, мүнөө таряалангай һолоомо суглуулалсажа байнаб.

Иигэжэ нэгэ үдэр амар заяа үзөөгүй ябахадаал жаргалтайб гэжэ һанагшаб. Ухаан бодолоо гүйлгэжэ, хара хүлһөө гаргажа, урдаа тудалдаһан бэрхэшээлые дабажал амжалта туйлахадаа, хүнэй сэдьхэл дүүрэн ябадаг, хэһэн юумээрээ омогорхохоор байдаг.

Минии эсэгэ Гомбо-Цырен Цоктоев 73 наһатай боложо ябана. Бүхы наһаараа ажал хээ. Мүнөөшье нэгэ үдэр мини һуудаггүй, шадалайнгаа зэргээр лэ колхоздоо туһална.

— Хаанашье ябахадаа, һайнаар лэ хүдэлэгты. Хүлһэ гаргахаяа бү айгты. Олоной хэрэгэй түлөө оролдоһыетнай хүн зон хэзээшье мэдэхэ, мартахагүй,—гэжэ эсэгэмнай манай багашье ябахада хэлэгшэ һэн, мүнөөшье хэлэжэ һуудаг юм.

Ж. ЦОКТОЕВ.
Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой кукурузашан.

ТҮНХЭНЭЙ АЙМАГАЙ «СИБИРЯК» КОЛХОЗОЙ ҮХЭР ШАХАН ТАРГАЛУУЛДАГ ГҮҮРТЫН БРИГАДИР АЛЕКСАНДР ДАНИЛОВИЧ ПОПОВ:

МАЛАЙ ТАРГ... МАНАЙ ОРОЛДО...

— Хүдөө нютагай ажалшадай энэ һайндэрые манай гүүртынхид хүдэлмэри дээрээ угтаба. Теэд малшад ямаршье үдэр жагсаалдаа байха ёһотой ха юм. Тэрээнһээ гадна бидэнэр Захааминай аймагай Баян-Голой совхозой малшадай үүсхэлдэ харюу болгон, шахажа байһан 400 үхэрээ сүүдхэ бүри 900 граммаар таргалуулха гэһэн социалис уялгаяа дүүргэхэ ёһотойбди.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаһан манай коллектив 9 хүнһөө бүридэнхэй. Хэниинь хэн гэлтэгүй — бүгэдэ ажалша бэрхэ зон. Энэ жэлдэ туйла-

---

Республикын олонхи ажахынуудта таряа хуряалга гол түлэб дүүрэә. Ургаса хуряалгын халуун хүдэлмэриин хаһада хото городуудаймнай тусхай дунда, дээдэ һургуулинуудай студентнэр колхоз, совхозуудтаа ехэхэн туһа хүргөө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хяагтын мелиоративна техникумэй һурагшад Надежда Емельянова, Валентина Галданова тэндэхи совхозой тоог дээрэ таряа сэбэрлэжэ байна.

ТАБАН ЖЭЛЫЕ — БОЛЗОРҺОО УРИД!

Дымбрэнжап Раднаева Улаан-Үдын аймагай «Коммунизм» колхоздо арбаад жэл һаалишанаар хүдэлөөд, мүнөө һүүлэй 6 жэлдэ фермые даагшаар ажаллана.

Нүхэр Раднаевагай хүтэлбэрилдэг фермэ һү һааляараа колхоз, аймаг соогоо ходо түрүү зэргэдэ.

А. НАГАСЛАЕВАЙ фото.

«Байгал» гэжэ һуралсал-үйлэдбэриин ажахын һаалишан Дарья Григорьевна Гришаева жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүрнһөө 5000 шахуу литр һү һаагаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Г. Гришаева.

Республикын колхоз, совхозуудай һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Эрхирэгэй совхозой һаалишад түрүү һууринуудай нэгые эзэлдэг. Зунай бэлшээриин үедэ үнеэн бүриһөө 1100 литр һү һаахын түлөө дэлгэрһэн энэ жэлэй мүрысөөндэ эндэхи һаалишад мүн лэ һайн амжалта туйлаа.

Совхозой һаалишадай үнеэдээ бэлшээри дээрэнь һааха үе энэ зураг дээрэ харуулагдана.

АМЖАЛТАНУУДАА АРЬБАДХАЛГА — ЛЕНИНСКЭ ХАРАА ШУ...

СССР-эй хүдөө ажахын министр В. В. Мацкевичтэй хөөрэлдөөн

Манай орон Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна һайндэрые дүрбэдэхи жэлээ тэмдэглэжэ байна. Энэ һайндэрэй онсо илгаань юуб гэхэдэ, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо, Колхознигуудай бүхэсоюзна III съездэ бэлдэжэ байһан үедэ тэмдэглэгдэхэнь. Намарай, заншалта энэ һайндэрэй урда байгша оной ургасын түлөө тэмсэлдэ хэмжээлшэгүй ехэ юумэн туйлагдаа.

Хүдөө ажахыдамнай туйлагдаһан хубилалтанууд, хүдөө нютагуудай ажалшадай ажал хэрэг ба түсэбүүд тухай СССР-эй Хүдөө ажахын министр В. Мацкевич ТАСС-ай корреспондент Д. Смирновто иигэжэ хөөрэбэ.

— Хүдөө ажахын бата бэхи баазагүйгөөр «ажахын ямаршье хэрэг эрхилхын аргагүй...». «Ажахын бодото үндэһэ һуури гээшэ эдеэ хоолой фонд мүн болоно»,—гэжэ В. И. Ленин заадаг байһан. Тиихэ зуураа, «жэжэ ажахытай байһан сагтаа ядуу байдалһаа тарахын аргагүй» гэжэ Владимир Ильич зааһан юм. Тиимэһээ хүдөө тосхоной ажабайдалые бүхыдэнь социалис ёһоор хубилгаха программа тэрэ табиһан гээшэ. Совет таряашадай дабажа гараһан бүхы зам хадаа ленинскэ сурталай холын хараатай байһые, илан мандаһые, тэрэнэй захяа заабаринуудта үнэн сэхэ байһые гэршэлэн харуулна.

Энэ жэлдэ совхозууд табин жэлэйнгээ ой тэмдэглээ. Совхозуудые эмхидхэлгэдэ Владимир Ильич эгээл эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байһан: орон доторхи анха түрүүшын — Москва шадархи «Лесные поляны» гэжэ совхозые Ильич өөрөө эмхидхэлсэн хүтэлбэрилһэн юм. Мүнөө орон доторнай орооһо таряа, мяха, һү болон бусад продукци үйлэдбэрилдэг гүрэнэй ехэ фабриканууд—совхозуудай тоо 13,4 мянга болонхой. Дунда зэргээр абажа үзэхэдэ, нэгэ совхоздо 22 мянга шахуу гектар эдлүүриин газар, 2 мянга шахуу толгой эбэртэ бодо мал, 900 гахай хүртэнэ. Эдэ ажахынууд баран мэргэжэнхэй. Орооһо таряа ургуулдаг нэгэ совхоз дунда зэргээр 24 мянган гектар таряалантай гээшэ. Иимэ нэгэ ажахы ехэ городой бүхы хүн зондо жэл соо хүрэхэ орооһо таряа гүрэндэ тушаана.

Совхозуудые ажахын тоосоондо гүйсэд оруулжа байһан ушар мүнөө үеын онсо илгаа болоно. Экономическа шэнэ политикын хүсэн тэрэнэй зохёон байгуулхы арга боломжоор тайлбарилагдана. Доторой арга боломжонуудые шадажа хэрэглэһэнһээ, газараа һайнаар ашаглаһанһаа совхозуудай экономико ехээр дулдыдана. Эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллаха арга боломжо улам үргэдэнэ. Оронойнмай 3700-һаа дээшэ совхозуудай ажал ябуулга ажахын тоосоон дээрэ үндэһэлнэ. «Ойрын жэлнүүдтэ бүхы совхозуудые удаа дараа ажахын тоосоондо сүм оруулха» шухала гэжэ тоолоһон КПСС-эй ЦК-гай 1968 оной октябриин Пленумэй шиидхэбэри бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байна.

Революциин урда тээ үгытэй ядуу, гээгдэнги барга байдалтай байһан хүдөө тосхоной ажабайдалай үндэһөөроо хубилһан ушар ба таряашадай хуби заяан Ленинэй нэрэтэй таһаршагүй холбоотой юм. Ленинэй кооперативна түсэбые бодото дээрэнь бэелүүлгэ, колхозно байгуулалтын илалта хүдөө тосхониие үндэһөөрнь хубилгаа. Экономическа, социальна, культурна талаар колхозуудай агууехэ туйлалтанууд колхозой Жэшээтэ шэнэ Уставай проект дотор харуулагданхай. Мүнөө түс проект бүгэдэ арадай дунда үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэжэ байна. Колхознигуудай бүхэсоюзна съезд дээрэ энэ тон шухала документые баталан абалга таряашадта коммунизмын һургуули болоһон колхозуудай илалта тээшэ дабшаһан замай шэнэ шата болохо байна.

Орон доторнай 36 мянга шахуу колхоз бии. Эдэ ажахынууд орон доторнай үйлэдбэрилэгдэдэг хүдөө ажахын бүхы продукциин хахадые үгэдэг гээшэ. Мүнөө үеын дунда зэргын нэгэ колхоздо 420 үрхэтэ айл, эдлүүриин зургаа мянгаһаа дээшэ гектар газар, 1 мянгаһаа дээшэ эбэртэ бодо мал, 45 трактор, ашаанай 15 машина, бусад техникэ тоологдоно. Хүдөө ажахын дунда зэргын нэгэ артелиин үйлэдбэриин гол фонднууд 1 миллион түхэригтэ дүтэлжэ ябана.

Манай таряашад болон малшадай һайндэрые тэмдэглэжэ байха зуураа, омог баяртайгаар иигэжэ мэдүүлнэбди: совет социалис хүдөө ажахы ехээр оньһожоруулагданхай, дэлхэй дээрэ эгээл томо. СССР-эй бүхы хүн зониие хүдөө ажахымнай хэрэгтэй хамаг эдеэ хоолоор, хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностиие эд хэрэгсэлээр сүм хангана. Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгын ниитэ хэмжээгээр, тэрэшэлэн орооһо таряа ба хлопок ургуулгаар Советскэ Союз дэлхэй дээрэ хоёрдохи һуури, шэниисэ, ярса, ешмээн, саахарай свёкло, хартаабха, һү абалтаар — нэгэдэхи һуури эзэлнэ.

Совет засагай байгуулагдаһанһаа хойшо хүдөө ажахын продукциин ниитэ хэмжээн гурба дахин дээшэлээ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Жэшээнь, хлопок, саахарай свекло, наран сэсэг ургуулга 6—8 дахин дээшэлээ. Хүдөө ажахыда ажалай бүтээсэ 5-һаа үлүү дахин дээшэлһэн байха юм.

Орон доторнай таряан ажалай ба мал ажалай продукцинуудые үйлэдбэрилгэ дээшэлүүлхэ таатай зохид арга боломжо байгуулагданхай. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада хүдөө ажахын валовой продукциие жэлдэ дунда зэргээр абахада, 80 миллиард шахуу түхэригтэ болоно. Энээниие 1961—1965 онуудай дунда зэргын нэгэ жэлэй хэмжээнтэй сасуулхада, 22 процентээр ехэ болоно. Тэрэшэлэн жэл соо дунда зэргээр орооһо таряанай, хлопогой, саахарай свёклын, мүн хүрпээ хэдэг ургамалнуудай,

ОРОН СООГОО СУУРХАНА

Сэлэнгэ мүрэнэй баруун бэе гараадхихада, городой захада үхэр малай типовой томо байранууд, шобогор оройтой силосэй башнинууд харагдадаг. Энэмнай Бурядай хүдөө ажахын институдай «Байгал» гэжэ һуралсалай ажахы гээшэ.

Энэ ажахы хүдэлмэришэдөөр, адууһа малайнгаашье тоогоор тиимэ олон бэшэшье һаа, тон эбтэй эмхитэй, эдэбхи ехэтэйгээр хүдэлдэг коллектив гэжэ гансашье манай республикада бэшэ, бүхы Советскэ Союз соогоо суурханхай.

Байгша ондо «Байгал» ажахы Совет оронойнгоо хүдөө ажахын дээдэ һургуулинуудай түрүүлгын ажахынуудай, мүн үүлтэртэ малай тусхай заводуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хоёр квартал соо удаагаар илажа, дамжуулгын Улаан туг, нэгэдэхи мүнгэн шан абаа һэн. Энэ мүрысөөндэ үнинэй суутай болоһон «Караваево», «Молочное» гэхэ мэтэ ажахынуудые илажа гараханъ бэлэн бэшэ байгаа.

Тус ажахын һаалишад, мал адуулагшадай оролдолгын ашаар энэ жэлэй юһэн һарада үнеэн бүриһөө 3700 шахуу килограмм һүн һаагдаа. Харин түрүүшүүлэйнь үрэ дүн бүришье дээшэ. Жэшээнь, суута һаалишан Зоя Кожевникова энэ үе соо үнеэн бүриһөө 4300 гаран килограмма, тэрэ тоодо сентябрьда 410 килограмм һү һаагаа. Мүн бэрхэ һаалишад Д. Дондопов, П. Ступакова, М. Степанова, З. Максимова гэгшэд баһал һайн үрэ дүн туйланхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Байгал» ажахын директор, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат К. Е. Ильин үнинэй һаалишан З. Г. Максимовада «Мал ажалай мастер» гэһэн үнэмшэлгэ барюулжа байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ЭХЭНЭР МЕХАНИЗАТОР ҮҮРГЭ ЕХЭТЭЙ

...даг бүхы түхеэрэлгэнүүд хэрэглэгдэжэ, хэдэн зуугаад гектар огородой эдеэн, тарялан, сабшадаа, буртаг үбһэн усадхагдаа.

Эдэ хэмжээ ябуулгын ашаа туһаар ниитынгээ малда мүнөө үбэл хүсэд хүрэхэ таряа, үбһэ, куузику, силос бэлэдхэжэ абаабди. Хэсүү байдалай тохёолдобошье, иимэ амжалта туйлаһан манай артелиин таряашад хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй энэ үдэрые муу бэшэ дүнгүүдээр угтаба.

Урда жэлнүүдтэ манай колхоздо намһаа бэшэ эхэнэр механизатор байгаагүй. Харин мүнөө намтай хамта хүдэлдэг залуу механизатор басагад Г. А. Иванова, Г. А. Сажина гэгшэд һайндэрөө баяртайгаар тэмдэглэлсэбэ.

...ан ундалуулагдаа. Хорхой шумуулда эдигдэхээ һанаһан тарялан дээрэ самолёдоор хорон сасаг...

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Огторгой барагар хара үүлээр бүрхөөгдэн, даражархихоор лүнхынэ. Хэды үдэрэй нэмэржэ орошоһон бороо забдагүй адхарна. Эндэ тэндэ уһан таляан сайбалзана. Харгыгаар машинын, мори тэргэтэй хүнэй ябахашье харагданагүй. Сагаан-Тооромой нуур аали намдуухан. Оршон тойрониие һүниин харанхы тэбэрин хушахаар мэнэ забдана. Энэ үедэ Сагаан-Тооромой хойто бэедэ бороогой һабинаантай суг хонидой маараалдаха соностоно. Мүн баһа хүнэйшье шанга шангаар «хулай», «тади» гэхэ дуулдана.

Уданшьегүй хонидой маараалдаханъ замхажа, оршон тойрон гансал һүниин бороогой шааяханъ дуулдана. Игэһээр байтаршье, хонишоной гэрэй хоолойһоо улаан дүлэнэй соробхихонь элеэр харагдадаг болобо. Бороодо нэбтэ норошоһон хубсаһаяа тайлажа хаяад, галайнгаа амһарта дулаасан, халуухан сайгаа һорожо һуухадаа Лума ехэл жаргалтай, тэрэ холын сагта үнгэрһэн залуу наһаяа дурсан зураглажа һуугаа хаш...

Тинхэдэ 1954 оной зун һэн. «Коммунизм» колхозой нуга сабшалангаар үбһэн ногоон элбэг дэлбэгээр урганхай, халюуран долгилжо байгаа бэлэй. Хүн зон хүл табихыса үбһэндэ гараа. Лума тинхэдэ яһала залуу ябаа. Жэл бүри тэрэ үбһэнэй бригадада тогоошоноор гарадаг һэн. Мүнөөшье Гомбо-Цырен Цыдыповэй бригадада Лума тогоошоноор ошолдохо болобо. Үбһэшэдшье голой эрьедэ отогуудые орбойлгон дархалжа, дары түбхинөө. Хойто үглөөгүүрнь халуун хүдэлмэри дэлбэрээ һааб даа. Бэлшэрэй хүбшэ тайга косилкын абяагаар, моридой инсагаалгаар, хүнүүдэй хүхюу үгэ, зугаагаар хүнхинэсэ зэдэлээ бэлэй. Тэнгэри сэлмэг, наранай халуунаар шараха гээшэнь тэнсэлгүй. Үбһэшэд «гал» хүхэ үбһэ ногоо сабшанад. Үдэр хоногууд хойно хойноһоонь эрьесэгүйгөөр талиина. Үбһэшэдшье ажалаа дүүргэжэ, таряагаа хуряахаяа колхозойнгоо түб мордохо болобо. Нэгэтэ үбһэшэдэй үглөөнэйнгөө сай ууджа һуутар, хүнгэн машинын абяан дуулдажа, колхозой түрүүлэгшэ Даша-Пунсок Дарижапов ерэбэ. Түрүүлэгшэ үбһэшэдтэй урин...

ЗУРАГЛАЛ

...налагайгаар мэндэшэлэлдээд, удаанъ бригадиртай ажал хэрэгэйнь ябаса тухай хөөрэлдэжэ эхилбэд. Энэ үедэ Лума эдеэнэйнгээ отогой ойро аяга, амһартануудаа угаажа байгаа. Игэһээр байтарынь, түрүүлэгшэ ойронь дүтэлэн ерэжэ:

— Лума, хэр хүдэлжэ байнаш?

— Гэмгүй ааб даа,—гээд Лума түрүүлэгшэдэ түбшэн янзаар харюусаа һэн.

Тиигэһээр байтар, түрүүлэгшын шэг шарай түбшэн даруугаар хубилжа, Лумада хандаба:

— Зай, ши хонишон болохол болоо хаш даа. Колхоздомнай энэ үбэлдөө эхэ хонидые харууһалха хүн ехэл дуталдажа байна,—гээд Д-П. Дарижапов Лума тээшэ хараба.

Түрүүлэгшын иимэ дурадхал оруулхада, тогоошон эхэнэр хонишоной ажалые хүндэшөөгөөшьегүй, харин энэ ажалда дүршэлгүй байһандаа түдэгэсөө. Түр зуура Лума абяагүй оодолгото болоһонойнгоо удаа, иимэ харюу үгөө һэн:

— Хонишон болохо байнаб, зүгтөө энэ ажалда дүршэлгүйдэхэ гээшэ гүб,—гээд, тэрэ амһартаяа аршаба. Колхозой түрүүлэгшэ тогоошон эхэнэрэй игэжэ хэлэһэндэ урмашан баясаа.

Ногооншье хагдаржа, алтан шаргал намар ерээ. Лума тэрэл намартаа харууһалха хонидоо даажа абаа һэн. Шэнэ ажалай урасхал, шэнэ мэргэжэл Лумагай ажабайдалтай нягта холбоотой, үргэн замай эхи табин дабшаа бэлэй...

Жэлнүүд... Яагаашье түргэн хойно хойноһоон һубарин үнгэрнэб. Һаял гэжэ һанаһаншни, аяар 15 жэл болошобо. Харин Лума Цыреновна энэ үе соо балай ехээр хүгшэрөөшьегүй, үнөөхил зугаатай, хүхюунээр ажаллаһан зандаа. Мүнөө тэрэ Загаһатын совхозой 2-дохи отделенидэ хонишон. Би энэ зундаа хонишон эхэнэртэй уулзажа, хөөрэлдөө һэм. Лума Дамшаева жэлһээ жэлдэ хурьгалха хонидые харууһалжа, нарай багахан хурьгадые гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ, совхозойнгоо хонин һүрэгые улам олошоруулжа байдаг. Хонишоной ажал гээшэ хүндэ даа. Хэршье түбэгтэй ажалһаа Лума Дамшаева зуг тудаагүй, ажалай жолоо батаар адханхай. Хонишон эхэнэрэй ажал хэрэг ехэл урагшатай, тэрэ жэлһээ жэлдэ омогорхомоор амжалтануудые туйладаг. Тиимэ бэлэхэн хэрэг бэшэ даа, жэл бүри хурьгалха хонидые харууһалха гээшэмнай. Нүхэр Лума Цыреновна Дамшаева зунай сагта басаганаараа эхэ хонидые харууһалан, тэдэндээ үбэлэйнь хоол—ногоон тэжээл бардамаар бэлэдхэдэг.

Энэ зундаа Чисаанын тала дайдада ехэ ган гасуур боложо, тэндэхи ажахыда һаад ушаруулаа. Зүгтөө август һарын эхеэр бороо орожо эхилээд, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ забда үгөөгүй. Тиихэдэ хонишон эхэнэртэй уулзахадамни, ехэл сэдьхэлээ хүдэлэнги, һанаата болонгёор игэжэ хөөрөө һэн:

— Мүнөө жэл яажа үбэлжэхэ зонбибди. Үбһэн багаар абтаа. Зүгтөө ногоон тэжээл—зелёнко ехээр абахабди. Тинхэдээ эхэ хонидоо һайнаар үбэлжүүлжэ, шэнэ түл абалгые урагшатайгаар дабшуулха бэзэбди,—гээд үгэеэ дүүргээ бэлэй.

Эдээхэн үнгэрэн ошоһон жэлнүүд соо Лума Цыреновна ажалай баян дүй дүршэлтэй болоо. Тэрэ жэлһээ жэлдэ отарада ахалагша хонишоной үүргэ амжалтатайгаар бэелүүлдэг байна. Үнгэрһэн үбэлэй шэнэ түл абалгын үедэ Лума Цыреновна 400-аад эхэ хонинһоо, 100-һаа 90—хурьга абажа, гарза хоролтогүйгөөр тэдэнээ түлжүүлһэн байна. Харин урда жэлдэнь 100 эхэ хонидһоо 99 хурьга абажа түлжүүлээ. Хонишон зунай сагта хонин бүриһөө 3,800 грамм нооһо хайшалжа, гүрэндөө тушаадаг.

Совхозой ахалагша ветврач М. Ц. Гэлидуевтай хөөрэлдэхэдэмнай, тэрэ ехэ найдал ехэтэйгээр нёмда игэжэ хөөрөө һэн:

—Лумамнай нилээд ехэ дүй дүршэлтэй болоһон хонишон. Шэнэ түл абалгада онсо болоһон хонишон, хурьгадынь гарзалдаггүй. Энэмнай нарай хурьгадые айхабтараар харууһалһанайнь үрэ дүн ха юм.

Ажалай жолоо батаар адхаһан Лума Цыреновна нэгэтэ бэшэ партиин райкомой, аймгүйсэдкомой зүгһөө магтаалай грамотануудаар, мүн баһа элдэб үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдадаг байна. Нютаг соогоо хүндэтэ нэрэ солоо дуудуулһан хонишон мүнөө жэлдэ баһал эхэ хонидые харууһалхаяа үбэлжөөндэ зөөхэ дүтэлэнхэй.

Һүни, газаа харанхы... Пеэшэнэйнгээ амһарта дулаасажа һууһан хонишон толгойдоо элдэб бодол шэбшэнэ. Тэрэнэй залуу наһан, ажабайдалынь хооһоор үнгэрөөгүй. Иигэжэ нилээд бодомжолон һууһанайнгаа удаа, Лума унтахаар забдаба. Зүгтөө нойрынь хүрэжэ үгэнэгүй. Энэ хура бороодо нэбтэ сохюулжа байгаа хонидтоо ехэл һанаагаа зобоно.

Хоёр хүнэй тэбэрилдэмэ харанхы һүни. Сагаан-Тооромой хойто бэеын хонишоной гэрэй сонхын гэрэл бүхэжэ, оршон тойрон пад харанхы болошобо. Һүниин бороо забдагүй адхарна. Тэнгэридэ мүшэдэй ялаһан эмнихэ харагданагүй. Нэгэтэл тэнгэриин хара барагдаха зэргэтэй...

В. ЧИМИТОВ.

Хэжэнгын аймаг.

ЖАРГАЛТА АЖАЛАЙ УРАСХАЛ

100-һаа 100...

ХЭЖЭНГЫН АЙМАГАЙ ЗАГАҺАТЫН СОВХОЗОЙ ХОНИШОН ЕЛИЗАВЕТА ДЫЛЫКОВНА ДАШАДОНДОКОВА:

— Ган жэлдэ хонин таргалха гэжэ урданай нэгэ зарим зон дутэрхы хэлсэдэг юм байна. Юундэб гэхэдэ, мүнөө жэлэй үбһэ ногооной ургасын хэршье ган гасуурта дайрагдаа һаань, минии харууһалжа байһан хонид зунай бэлшээридэ тэбээржэ ядаагүй.

Мүнөө жэл зуун ехэ хонин бүриин 100 хурьга түлжүүлээд, нэгэ хонинһоо дунда зэргээр 4 килограмм 270 грамм нооһо хайшалжа, аймаг доторoo түрүү һуури эзэлээб. Энэ дүнгөө ерэхэ жэл доошолуулхагүйн тула зунай удэрнүүдтэ оролдосо ехэтэйгээр ажаллааб. Эхэ хонидоо искусственна аргаар өөрөө үрэжүүлээ һэм. Хонидойнгоо һайн түл угэхын тула намарай бэлшээри зүбөөр хэрэглэхые оролдоноб, нэмэлтэ тэжээл эдюулнэб.

Ганса би бэшэ, харин совхозоймнай бүхы хонишод урда жэлэйхиһээ дутуугүй амжалтануудаар Хүдөө ажахын хүдэлмэришэдэй үдэрые угтаба. Багша Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаһан манай совхозой хонишод абаһан уялгаяа ерэхэ жэлдэшье урагшатайгаар дүүргэхэ бээз гэжэ найдагдана.

Б. СЫРЕНОВ

...АН ТУХАЙ ...РНҮҮД

1

...шарамни, заяамни.
...улан, ажаллан
...гоо һууһайб даа.
...һүүд үгы байһай!
... оройдо
...раад сэгээхэн.
...рхэнэйм буланда
...е, һэмээхэн.
...аад ерэбэл даа.
...гоё гү, дэмыхэн?
...е, таряа тарижа,
... Нарантай һуухаб даа,
...раһан толиенъ
...өөрөө угтахаб даа.

2

Дохёо, мэндээ хүргэн,
Дуулыш даа, таряан далай,
Зүрхөө бишни хүдэлгэн,
Дуулахаб баһа шам тухай.

Шэрүүн альган дээрэм
Шэдитэй орооһон байна.
Энэл орооһо шэмэжэ,
Энэ дэлхэйдэ түрөө һэм.

Хүтэл өөдөө дүгшүүлэн,
Хүршэгэнүүлнэб хабартаа.
Хээрын газар хатуу юм—
Хүлэгни угаа хүсэтэйл даа.
Арбай таряан ургыш даа,
Ладар, бороон уһалха,
Аяма халуун болоходо,
Хүнүүд шамдаа туһалха.
Дохёо, мэндээ хүргэн,
Дуулыш даа, таряан далай,
Зүрхөө бишни хүдэлгэн,
Дуулахаб баһа шам тухай.

Хүдөө ажахын институдта

...й хүдөө ажахын ...орон доторхи хүдөө ...томо институдуу... юм. Табан фа... энэ институдта ...нь 1870 студент ...аһээ жэл бүри ... дээдэ һургуули...нууд, зоотехни...ринарна врачнууд, ...ууд ганса ма...икын бэшэ, мүн ...стьнуудай кол...ууд болон пред...а эльгээгдэдэг. ...тудай кафедра ...боратори шэнэ ...алнүүдээр хүсэд ...й. Лекци болон ... занятинуудые ...руул залнууд, ... олон. Холоһоо ...нтнүүдэй бай... байра, столово, ...мэтэ мүн лэ эндэ

...ЭЭРЭ: тус ин...удентнэр—ерээ...жэлтэд химиин ... соо туршалга ...

...РОКИНОЙ фото.

...хэ хэрэгтэ гол анхаха ёһотой.

...ын үндэһэ һуури дээ...е зэбсэгжүүлхэ гээшэ ...лэй түсэбые зохёол...л болохо юм. Хүдөө ...эй мүнөө үеын машин...өөрэлгэ, химическэ ...ын ехээр гаргадаг бо...ышленностиин зорил...олго хүдөө ажахын ...айгаа арилтые гүйсэд ...аха хэрэгтэ тон шухала ...эхэ байна.

...й сагай уларил хүдөө ...ехэ бэрхэшээлнүүдые ...эд министр тэмдэглэ...й уэгдөөгүй шанга ...а гараа. Мүнөө хэг...аданъ сэгнэлтэ үгөөд ...эр урдаа табигдаһан ...үргэхын тула ехэ...эрбхи оролдолго гаргаа ...эн эрхэтэйбди. Гэхэ...ые ажахын технологи ... хэрэгтэ туһатай. ...та ашагтай баймаар ...түрүү дүй дүршэлэй ...е эдэбхитэйгээр хэрэг... ... талаар олохон ...ь республиканүүдай ...нүүд һайн жэшээ харуулна. Эстони, Латви, Литвагай колхоз, совхозууд жэл бүхэндэ ургасаяа дээшэлүүлэн, гектар бүриһөө 18—20, мүн дээшэшье центнер ороохо таряа абана.

Украинын колхоз, совхозууд ажахынгаа жэлые амжалтатайгаар түгэсхэжэ байна. Республикын түрүү ажахынууд энэ жэлдэ хүгжэлтын шэнэ шатада гараба. Тэдэ гектарһаа 30—40 центнер ургаса хуряана. Таряан ажалай ямар ехэ арга боломжотой байһанаа харуулба.

Молдавиин полинуудай, мүн урда Казахстанай, Киргизэй уһалагдадаг газарнуудай үндэр баян ургасаар баялсангүй байхын аргагүй. Курска, Белгородско, Орловско, Московско, Рязанска областьнууд, мүн хара хүрьһэтэ түбэй бусад областьнууд ехэ амжалта туйлаа. Оренбургын областьдо баян ургаса абтаба.

Оронойiмнай хүдөө ажахынхид ерэхэ жэлэй ургасын түлөө тэмсэл мүнөөнһөө ябуулжа эхилэнхэй. Ерэхэ жэлэй ургаса намарай хүдэлмэриһөө —намарай тарилга болон паар хахалалгаһаа ехээр дулдыдаха байна бшуу. Шухала удха шанартай эдэ хүдэлмэриин эршые ажахынууд заахашье һуладхаха ёһогүй. Мал ажалай үндэһэ һуури болохо тэжээл нэмэжэ бэлдэхэ арга боломжо хаа хаанагүй үшөө бии.

Манай таряашад болон малшадай шэн зоригто ажал, эсэшэ сусашагүй оролдолгонь энэ жэлдэ гүрэн доторoo эдеэ хоолой найдамтай фонд байгуулха арга олгохо гэжэ этигэхээр гээд нүхэр Мацкевич тэмдэглээ. Хүдөө нютагуудай ажалшадай урда табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэлгэ хадаа ноябрь һарада зарлагдахаяа байһан Колхозпигуудай бүхэсоюзна III съездэ эрхим бэлэг болохо.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй бии болгоһон, Ленинэй ойн баярай Хүндэлэлэй грамотада хүртэхэ эрхэ олохын түлөө мүрысөөн колхоз, совхозуудта дэлгэржэ байна. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд бүхы совет арадтаяа хамта В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула оролдоно. Манай хүдөө тосхонуудай һаруул һайхан шэнэ байдал Ленин багшын нэрэтэй холбоотой. Тэрэнэй нэрэдэ шүтэн, дээрэ үргэн, совет таряашад амжалтаһаа амжалтада дабшана, туйлаһан амжалтаяа улам арьбадхан, Ильичэй захяада үнэн сэхэ байһанаа харуулна.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

Токиодо выставкэ эмхидхэгдээ

ТОКИО. (ТАСС). В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан плакадуудай выставкэ Японой ниислэл хотын эгээл ехэ районуудай нэгэндэ—Сибуедэ нээгдээ.

Выставкэдэ ерэгшэд совет эрхим зураашадай гараар бүтээгдэһэн зурагуудтай, Совет гүрэнэй түүхэтэй һонирхон танилсана.

Японд хэблэгдэн гараһан В. И. Ленинэй зохёолнууд тус выставкэдэ табигдаа. Ленинэй хэлэһэн үгэнүүдые бэшэһэн грампластинканууд, вождиин дуратай дуунууд, ленинскэ темэдэ зорюулагдаһан совет марканууд эндэ худалдагдана.

Франциин олониитын суглаанууд зарлагдахань

ПАРИЖ. (ТАСС). Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын Московско зүблөөнэй шиидхэбэринүүд, документнүүдые олоной дунда үргэнөөр тайлбарилха зорилгоор Франциин олониитэдэ зорюулагдаһан суглаануудые октябрь — ноябрь һаранудта зарлаха гэһэн шиидхэбэри Франциин Коммунис парти батала абаа.

КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумда

ПРАГА. (ТАСС). КПЧ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Г. Гусагай хүтэлбэри доро үнгэрһэн заседани дээрэ КПЧ-гэй Центральна Комитедэй Президиум Дуклын түлөө байлдаануудай болоһоор 25 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһололдо үндэр сэгнэлтэ үгэбэ. Энэнь Советскэ Союзда баясхалан хүргэжэ байһанай, Чехословаки Советскэ Союз хоёрой эбдэршэгүй холбоос дэмжэһэнэй тэмдэг болоно. Украинада чехословак соёл культурын үдэрнүүдэй амжалтатайгаар үнгэрһэн тухай мэдээсэлые Президиум анхаралдаа абаба.

КПЧ-гэй ЦК-гай сентябриин пленумэй дүнгүүдые партийна органуудта, эдэбхитэдэй суглаанууд дээрэ, партиин эхин эмхинүүдтэ зүбшэн хэлсэһэнтэй дашарамдуулан, тус пленумэй тобшололнууд хадаа партийна ажабайдалаа партийна хүдэлмэриин онол аргануудые һайжаруулха, баруунай, партида харша үзэл бодолһоо, тэрээниие баримталдаг этэгээдүүдһээ партияа сэбэрлэхэ саашанхи алхам болоно гэжэ коммунистнууд сэгнээ гээд Президиум тэмдэглэбэ.

Республикыень Совет Армиин сүлөөлһөөр 25 жэлэй ойн нэрэ хүндэлэлдэ зорюулан, ажалай эдэбхи үүсхэл гаргахые уряалһан КПЧ-гэй ЦК-гай хандалгые ажалшад улам эдэбхитэйгээр дэмжэнэ гээд мэдээсэл соо тэмдэглэгдэнэ.

Чехословакиин тогтоогдоһоор 51 жэлэй ойе, Агууехэ Октябриин социалис революциин 52 жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ, чехословак-совет хани барисаанай һарые үнгэргэлгэдэ, ЧССР СССР хоёрой хоорондо хани барисаа, харилсан туһалалсалга ба дайнай һүүлээр харилсаа холбоо байгуулха тухай договорто гар табигдаһаар 26 жэлэй ойдо бэлдэхэ гол гуримуудые КПЧ-гэй ЦК-гай Президиум баталаа.

КПЧ-гэй Центральна Комитедэй секретариин, секретариадай гэшүүнэй уялгаһаа сүлөөлхэ тухай Я. Геттешэй гуйлтые Президиум дэмжээ. КПЧ-гэй ЦК-гай секретариадай гэшүүнээр Ш. Садовский һунгагдаба.

Американ самолёдууд Израильда үгтэхэнь

КАИР. (ТАСС). Израильда «фантом» самолёдуудые түргэнөөр үгэхые Холбоото Штадууд зүбшөөгөө гээд Каирай хэблэл мэдээсэнэ. Һара бүридэ 4 самолёт үгтэхөөр хараалагдаһан аад, мүнөө 16 самолёт үгтэхэ болоо гээд «Роз Эль-Юсеф» гэжэ недели бүриин хэблэл бэшэнэ.

«Скайхок» гэжэ 40 самолёт түргэнөөр үгэхые Вашингтон мүн лэ зүбшөөһэн байха юм. Иимэ түхэлэй 48 самолёт Израиль урда тээнь абаһан байгаа. Суэцкэ канал шадар ябуулга хэхэдээ, тэдэ самолёдуудайнгаа 14-иень Израиль алдаһан байха юм. Энээн дээрэһээ США-һаа самолёт абалгые түргэдхэхэ оролдолго Израилиин хүтэлбэрилэгшэд гаргана.

Партизануудай дайшалхы ябуулга

КАИР. (ТАСС). «Аль-Асифа» гэжэ отрядуудта хабаатай Палестинын партизанууд һүүлэй хоёр суудхын турша соо Иордан мүрэнэй баруун эрьеэр Израилиин зэрхэг түрэмхэйшүүлдэ эсэргүү хоёр дайшалхы ябуулга хэжэ, тэдэниие ехэ гэмтэлдэ оруулаа.

Партизануудые хүреэлхэ гэжэ дайсад һэдээ гээд сэрэгэй түлөөлэгшэ тэмдэглэбэ. Дүрбэн часай турша соо үргэлжэлһэн шанга тулалдаанай удаа партизанууд хүреэлэлгэһээ гараа. Дайсан ехэ гээлтэ, хоролтодо ороһон байна.

Бонндохи политическэ байдал

БОНН. (ТАСС). Бонндо правительствын «бага» бүлэг байгуулхые оролдогшо Социал-демократическа партиин, Сүлөөтэ демократическа партиин хүтэлбэрилэгшэд ерээдүйн кабинедтэ министрнүүдэй тушаал эзэлхэ асуудалаар үгэеэ ойлголсоо. Сүлөөтэ демократическа партиин парламентска бүлэгэй түрүүлэгшэ Мишнигэй журналистнуудта мэдүүлһэнэй ёһоор, сүлөөтэ демокрадууд холимол шэнэ правительствада министрэй 3 тушаал, (15-һаа) эзэлхэ болобо.

Хэблэлэй мэдээсэһээр, шэнэ канцлер октябриин 21-дэ һунгагдаха. Социалис-демократическа партиин түрүүлэгшэ Вилли Брандтые канцлерай тушаалда кандидат болгохоор дурадхаха хүсэлэнтэй.

Гэмтэ муухай түсэбүүд

БЕРЛИН. (ТАСС). Американ сэрэгэй командованиин «10-1» гэжэ түсэбтэ зорюулагдаһан статьяе «Горизонт» гэжэ недели бүридэ гарадаг гадаадын политическэ журнал толилһон байна. Дайнай болоод байгаа һаань, «хүн зониие шууд сэхээр усадхаха» онол аргануудэнэ түсэбөөр тодорхойлогдонхой гээд журнал тэмдэглэнэ. Тэдэниие «дай хэхэ юрэ бусын онол арга» гэжэ американ сэрэгэйхидэй дээгүүр зэргэтэ түлөөлэгшэд нэрлэнэ.

Холбоото Штадуудай өөрыньшье, мүн Баруун Европодохи союзнигуудайньшье зэрхэлгээ бэелүүлжэ шадахагүй Европо хадаа «шууд сэхээр хүн зониие усадхаха стратегиие бодотоор бэелүүлхэ» район Пентагондо болохо угэхэ гэжэ энэ документын ёһоор хараалагданхай гээд журнал заана.

«Дайн байлдаае юрэ бусын онол аргаар хэлгэ» түсэбэй ёһоор мүнөө амгалан тайбан үедэ түхеэрэгдэжэ байһан газар дорохи центрнүүдһээ хүтэлбэрилэгдэхэ юм. Энэ түсэбые уршагта «ногоон оройбшотон»—США-гай армиин тусхай һүйдхэлгын отрядууд бэелүүлхэ байна.

Тусхайлбал, ядерна, химическэ, бактериологическа зэбсэгүүд хэрэглэгдэхээр хараалагдана.

Юумэнэй үнэ сэн улам хүндэрнэ

БОНН. (ТАСС). ФРГ-гэй Рурска, Саарска болон бусад шулуун нүүрһэнэй бассейнүүдэй компанинууд шулуун нүүрһэнэй үнэ сэнгэй хүндэрһэн тухай соносхоо. «Ди Вельт» газетын тэмдэглэһэнэй ёһоор, энэ сэнгынь 10 процентээр дээшэлхэ юм. Бундестагай һунгалтаһаа хойшо түрүүшынхеэ үнэ сэнгэй ехээр хүндэрэлгэ ажалшадай олон миллион бүлэнэрэй бюджедтэ нилээд ехэ сохилто болохо байна.

Үнэ сэнгэй таһалгаряагүй нэмэжэ байһантай дашарамдуулан сошордоһоной шэнжэ тэмдэг ФРГ-гэй демократическа хэблэлэй хуудаһануудһаа элеэр харагдана. «Үнэ сэн улам хүндэрһөөр, энэнь нэн түрүүн хүдэлмэришэд ба пенсионернүүдые гарза хохидолдо оруулна», гэжэ Баруун Германиин коммунистнуудай «Унзере Цайт» гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

НЮТАГ НЮТАГАЙ hОНИН

УЛААН-ҮДЭ

Германиин Демократическа Республикын байгуулагдаhаар 20 жэлэй ойдо зорюулан, Буряадай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай багшанар, студентнүүд hаяхан научна конференци үнгэргэhэн байна. Конференци дээрэ «ГДР-эй арадай гэгээрэлэй хүгжэлтэ» гэhэн элидхэл тус институдай хари хэлэнэй факультедэй багша Р. М. Бальбурова хэбэ.

Германиин Демократическа республика дотор арадай гэгээрэлэй түргэнөөр хүгжэжэ байhан тухай бодото тоо, баримтануудые элидхэлшэ дурдаhан байна. Тэндэхи дээдэ hургуулинуудта зарим тэды хубилалтанууд хэгдээ. Һуралсалынь арадай ажахын, соёл культурын хүгжэлтын асуудалнуудтай нягта холбоотойгоор ябуулагдана гэжэ элидхэл дотор тэмдэглэгдэбэ.

ГДР дотор болоhон социалис дэбжэлтэнүүдые багша нүхэр Бальбурова өөрөө тэндэ ябахадаа хараhан, үзэhэн, танилсаhан тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ, конференцидэ хабаадагшадые hонирхуулаа.

Мүн тэндэ үгэ хэлэhэн тус институдай хари хэлэнэй факультедэй 5-дахи курсын студент Владимир Табитуевай хөөрөөн шагнагшадай анхарал ехээр татаhан байна. Тэрэ хадаа нёдондо совет дээдэ hургуулинуудай бүлэг студентнэртэй хамта ГДР-тэ ошожо, нэгэ hарын туршада немец хэлэ, бэшэг зааха дадал, практика гараhан юм. Тиихэ үедөө ГДР-эй хэдэн хотонуудтахи дээдэ hургуулинуудта ябаhан, эрдэм соёлойнь хүгжэлтэтэй, түүхын болон бусад гоё hайханай үзэсхэлэн газарнуудтай танилсаhан байна. Үзэhэн, хараhан эдэ бүхы зүйлнүүд тухайгаа, мүн шэнэ Германиин студентнэрэй hуралсал, ажабайдал тушаа hонирхолтойгоор тэрэ хэлэhэн байна.

Г. ЦЫБЕНОВА.

СЭЛЭНГЭ

Сэлэн-Дүүмын заhабарилгын-механическа завод «Р67-4» гэжэ модо хюрөөдэлгын станок 1967 оной hүүл багаар бүтээн гаргажа эхилhэн юм. Тус заводой коллектив hара бүхэндэ 40—45 тиимэ түхэлэй станок бүтээдэг байна. Тэдэнь Совет ороной зүг хизаар бүхэндэ эльгээгдэнэ.

Һаяхан энэ заводой хүдэлмэришэд түрүүшынгээ мянгадахи тиимэ станок бүтээhэн тухайгаа баяртайгаар мэдээсэбэ. Ажалай үндэр бүтээсэ харуулhан түрүү хүдэлмэришэд-бригадир В. С. Стрижов, автослесарь Г. В. Герасимов, шудхалаашан Л. М. Смирнов гэгшэд Москва ошожо, Арадай ажахын туйлалтануудай бүхэсоюзна выставкэ хараха путевкоор шангагдаhан байна.

Г. САБЖАЕВ.

МУХАР-ШЭБЭР

Аймагай киносетиин хүдэлмэрилэгшэд В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулан, коммунистнуудай шэн зоригто тэмсэл, ажалай габьяа харуулhан кинофильмнүүдые суглуулан, «Коммунистнууд» гэhэн нэрэтэйгээр кинофестиваль эмхидхэбэ. Энээндэнь «Оптимистическая трагедия», «Коммунист», «Буhалтаата застава» гэhэн фильмүүд оролсоно.

Мүнөө аймагай бүхы клубуудта эдэ кинофильмнууд харуулагдана.

А. РУМЯНЦЕВ.

ЭНЭЭНИИ МЭДЭ…

ҮНГЭТЭ ШУЛУУНАЙ ТҮҮ…

Үнгэтэ шулуун олон янзын байдаг. Урдань Афган… нуудта олдоhон, огторгойн үнгэ шэнгээhэн лазурит т… шулуун элбэгээр малтагдажа, бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ… Энэ шулуу Афганистанhаа Росси асарханъ бэрхэтэй… Азиин сүл губи соогуур гү, али Монгол ороной та… хамбылан, Петербург эльгээдэг бэлэй.

XVIII зуун жэлэй hүүл багта Байгал далайн эрье… үнгэтэ лазурит шулуун олдобо ха. Ородой элитэ эрд… мик Эрикс Лаксман 1786 ондо Слюдянка голой эрьеһ… луу оложо, Петербург эльгээhэн юм. Тэрэ шулуугаар хо… теринын ордоной (мүнөө Пушкин хото) Лионско зал… түүхэтэй.

Харин 1850-дахи ондо бүри hайхан үнгэтэй шулуу… хо даабаригайгаар Григорий Маркианович Пермикин… гээгдэбэ. Зориг түгэлдэр энэ хүн Байгал шадар үнгэт… дэрхэ хэрэгтэ ехэхэн хубитаяа оруулhан. Богонихон… тэрэ бэдэрэлгэ хэжэ, хадын Малая Быстрая гэжэ горх… үнгэтэ шулуунай баян хэбтэшэ олобо. Тингээд арбан ж… соо 50 тонно үнгэтэ шулуу малтажа, Петербург эль… тэр үнгэтэй энэ шулуугаар мантан томо вазанууд, … хэрэгсэлнүүд бүтээгдэжэ, гүрэнэй Эрмитажда табигд… нүүд баруун гүрэнэй урашуулай хэhэн зүйлнүүдhээ хо… тэрэ үеын баяшуулай дура татадаг болоо.

Теэд Григорий Маркианович Пермикин бүри hайха… тэй нефрит гэдэг мүнхэ шулуу Байгалай эрьеhээ оло… шэнэ бэдэрэлгэ хэжэ оробо.

Нефрит — гоё hайхан ногоон үнгэтэй шулуун. Эд… зэмсэгүүдые шэмэглэн бүтээхэдэ бэлэн юм. Юуб гэхэд… зөөлэн, гэбэшье удаан саг соо өөрынгөө үнгэ алд… мэнээнь мүнхын шулуун гэжэ тэрэниие нэрлэдэг бай… ропо, Америка, Австралиин хүн зон эртэ урда саг… хэрэглэдэг байгаа.

Нефрит шулуунай сууда гараад байhан тэрэ үедэ Эр… зиин багша Щукин. Ботоголой графидай руднигай эзэ… шэд Зүүн Саянда нефрндэй хэбтэшэ олоhон юм гэhэ… микиндэ амар заяа үзүүлхэеэ болиhон байгаа.

Пермикин дахяад лэ хада уулануд ооогуур бэд… аян замда гараба. Тиин Саян уулын үндэрhөө бууд… той, Онот, Урик гэхэ мэтын дошхон солгёо голнууд… шалhан Пермикин зориhондоо хүрэжэ шадаа. «Росс… луун тухай» гэhэн ном соогоо А. Е. Ферсман Пермик… тушаа hонирхолтойгоор бэшэhэн юм. Хэдэн олон бэр… дабан гараhан, зоригтой аяншалагша Пермикин Саяна… нефрит шулуунай баян хэбтэшэ олоhон байна.

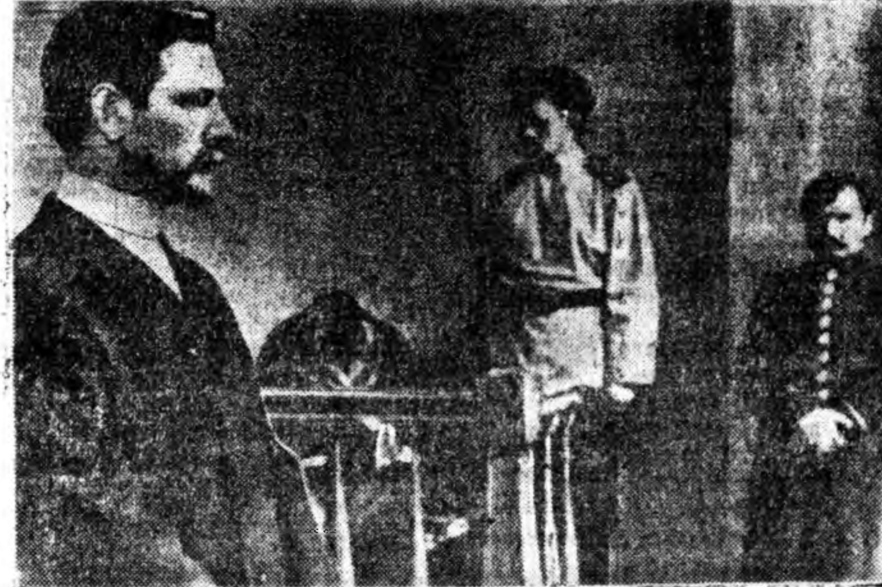
Аяншалагша Пермикин 1851 онhоо 1863 он хүрэт… хото 650 пүүд үнгэтэ шулуу эльгээгээ. Тиин Саянай… рит шулуун бүхы Европодо мэдээжэ болоhон. Энэ шул… hэн зүйлнүүд 1862 ондо Лондондо, 1867 ондо Париж… hэн выставкэдэ табигдажа, Европын хүн зондо үндэ… бэлэй. Тиин Саянай хаданууднаа олдоhон үнгэтэ шул… дэлгүүр дээрэ үргэнөөр наймаалагдадаг болоhон юм.

А. С…

«ГОЛ ГЭРШЭ»

Иимэ нэрэтэй уран hайханай шэнэ фильм республикымнай кинотеатрнуудта харуулагдажа эхилбэ. Үгы, энэ орёо зүйдэлтэй, тархи эрьюулмэ, сэдьхэл хүдэлгэмэ ушаралта ябадалай hэдэбтэй фильм (детектив гээ hаа, бүри ойлгосотой байжа магад) бэшэ. Энэ фильм ёhотойл Чехов... Ородой агууехэ уран зохёолшын творчествын хүгжэлтын эхин шатада бэшэгдэhэн, тиихэ үеын хаанта Россиин юрын зоной тэсэшэгүй хүшэр хүндэ байдалые зураглаhан рассказууд угаа олон юм. Социальна шэглэлээрээ, шүүмжэлхы хүсөөрөө «Ионыч», «Һамгад», «Извозчигууд», «Ванька Жуков» болон бусад бүтээлнүүдынь уншагшадай анхарал хандуулдаг, сэдьхэл хүдэлгэдэг байhан юм. Зүгөөр Антон Павловичай эгээл эрхим гэжэ тоологдодог эдэ рассказууд үндэшьеэ киноэкран дээрэ табигдадагүй байгаа. Гол түлэб Чеховэй пьесэнүүд, мүн дангын рассказууд кинорежиссернуудай анхаралда түдадаг hэн. Тиимэhээ залуу Чеховэй ухаан бодолой, социальна талаараа хүгжэлтые, болбосорон тогтонижоролгые гэршэлhэн эдэ бүтээлнүүдэй аялгаар табигдаhан «Гол гэршэ» гэжэ шэнэ кинофильмые али болохоор амаршалмаар. Ехэ дүй дүршэлтэй бэшэшье hаа, арсашагүй бэлигтэй залуу режиссер Аида Мансарова урдаа табиhан яhала орёо зорилгонуудаа гүйсэд бэелүүлжэ шадаа гэжэ hанагдана. Түрүүшынь кадрнуудhаа эхилжэ, Чеховэй рассказуудай мартагдашагүй композици, сюжедэй хүгжэлтые hануулан, фильмынь үйлэ ядаргүй шамдуухан хүгжэнэ. Дунда Россиин бишыхан хото Тэндэхи өөдэгүйхэн досоохитоп, хамарhаа сааша харахаяа мэдэхэгүй, мунхаг зонтой нэгэ нэгээрнь танилсашабди. Чехов тэдэниие зураглахадаа, нэгэл далайсаар, нэгэл онсо шэнжээрнь, бүхы дотортойнь урбуулан харуулжархидаг, ухаанда хадуулгажархидаг hэмнай. Тэрэл хэбээрнь Аида Мансарова баhал дагана. Муугаарнье багана гэхээр бэшэ. Хомхой хобдог Дюдиин, тэрэнэй нюргаяа гарашаhан хүбүүн Алешын досоохиие, сүлөө тээшэ тэгүүрhэн сэдьхэлтэй Варварые, үй гашуудалhаа ухаагаа балархан Сониие, бүхы тэрэ хотыень, хаа-яа сүмын хонхын хинхинахада hэридэг нойрмог байдалыень, ядаргүй урдаhан ажабайдалыень гайхалтай hонооор сэдьхэлдээ хадуун абанабди. Зүгөөр фильмын гол зүрилдөөн бүришье гүн удхатай. Тэрэнь юуб гэхэдэ, иимэ зоной дунда, иимэ эрхэ сүлөөгүй байдалай үедэ хүнэй сэдьхэл баhал дарлагдангы гэhэн болоно бишу. Үнэхөөрөөшье, Мария Семеновна Каллунцева гэжэ эхэнэр хүршэ Матвей Новожилов гэжэ мүртэйшье сэдьхэлтэй бэшэ хүндэ дурлана. Яахашье аргагүй болоходоо зобоно, гүйнэ. Тэрэнэй сэдьхэлэй hамаргаае энэ фильм харагшад hайн ойлгоно. Тиихэдээ эрхэ сүлөөгөөр жүрөөдэhэн эхэнэрэй hайхан, үнэнтэ сэдьхэлые хайрлана. Һүүлэй hүүлдэ тэрэниие — Машые — үбгэнөө илааш гэжэ хардаад, холын Сибирь сүлэжэрхинэ. Хуби заяанайнгаа хүндэ хүшэр ашаае диилэхэ шадалгүй Маша өөрөө, тэрэнэй даншье хүүгэн зөөлэн, үймархан сэдьхэлтэй нүхэр Вася үхэжэ hалана. Чеховэй түрүүшын рассказууд соо тон али тодоор соностоhон хурса бодолнууд фильм харагшадта яhала хүрсаар дамжуулагдана. Иимэ үедэ, иимэ засаг түрын байhан сагта хүн гансашье эрхэ сүлөөгөө хаhигданхай бэшэ, харин сэдьхэлээрээ дарлагданги, тиимэhээл тэрэниие сүлөөлхэ хэрэгтэй гэhэн дулаан зүрхэнэй уряал эли бодо мэдэрэгдэнэ. Энээнэйнь түлөө Чеховтэ, тэрэнэй бэлигтэ hүгэдэгшэдэй зүгhөө фильмын режиссёр Аида Мансарова, сценариин автор А. Витов, оператор Е. Васильев гэгшэдтэ үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэмөөр.

А. ЖАЛСАНОВ.

Д. БУДАЖАПОВ: УЯНГАТА МҮРНҮҮ…

* * *

Тоhон «сарсамагтал» бутархай,
Тохой руугаа булархай,
Торгон шаргал Онхолюум
Толгойш нюсэгэн хамнай?!
Үхибүүн наhыем эрхэлүүлэн,
Үетэн нүхэдыем эелүүлэн,
Эртын нарые үбэртэлэн,
Эльгэн дээрэ угтадаг hэнш.
Эхынгээ хүхэндэл няалдашоод,
Элhыеш тэбэрин үмхэгшэ hэм.
Нүхэн хара болошотороо
Нюсэгөөр наранда хэбтэгшэ hэм.
Тэрэ саг, түлэгөө орхёод,
Тэргэдэнгүй саашалаа гээ.
...Тээ hүүлдэ — үбгэршэhэн хойноо —
Тэхэрижэ нютагаа ошон гэhээм:
Тоогүй олон уршалаатай
Тоорсомо хара зулайдаа
Тоорсог-буртаг үмдэнхэй
Тонгойбод. Танижа ядабалтай?
Алтан хаямни, шамай,
Амаршалхаяа яаран ойротоолби.
Анханай хүхюун шарайш
Алин бэ?!

* * *

...Дуугай hуухыеш ойлгоолби.
Аба, эжымни анжаран ойлгыт:
Амтатай эдеэн, гоё хубсаhаар
Айдар бэеым бү гоёогыт.
Үлүү нэгэ самсын орондо
Үрэтэй, үнэтэй сэсэн номуудые
Үргэлжэ намдаа абажа байгыт!
Эрдэм ухаанай эдлэл болоhон
Энэ сагаа дүрөөдэхэ эрхэ —
Эдир багаhаа мээхэй оролдоhон
Эрдэм ехэтэй хүндэл хүртэхэ.

* * *

Һалан ноорхой үүлэхэнүүд
Һамбаа hамбаанда обоорhоор,
Һаргама наранай үбсүүндэ
Һарабша болоод үлгэгдөө.
Балай бүгшэмшье, hэрюуншье бэшэ.
«Байза» гэмээр түхэлтэйшье бэшэ.
Байгаали юундэшьеб тэб гэ…
Байра дээрээ hэг гэбэб?!
Шэмээгүйхэн шэбир-hабир то…
Һэнгэргүйхэн хойморложо ба…

Һуурнша мүнөөхи нойтон х…
«Һуудаг боороо» байгаа бшу…

* * *

Хууляраа, табисаараа юм гү?
Хуhад юундэ сагаан бэ?
Азаараа хубяараа юм гү?
Ая яагаад ягаан бэ?
Хуhанай хальhандал сагаахан…
Хушалга соо нялхадаа манс…
Ая гангадал ягаахан
Арhан хүнжэл соо үлгыдүүл…
Хууляараа, табисаараа юм гү?
Хуhадни —
түрөөшэ эхымни сагаан шар…
Азаараа хубяараа юм гү?
Ая гангамни —
Хойто эжымни
ягаан хасар мэтэ.

ЭЛДЭБ hОНИН

ЭХИР hАР-МАГШАН

Һармагшангуудай эхирлэхэнь тон хомор байдаг. Ганса нэгэ эхирлэдэг ушар дайралдабашье тиимэ хоёр гараhан зулзагануудайнь али нэгэн үхэшэдэг юм. Харин Сухумиин hармагша үсхэбэрилгын газарта «Морковка» гэжэ нэрэтэй макака резус гарбалтай эмэ hармагшан өөрынгөө уг гарбалтан соогоо «баатар эхэ» гэhэн алдар суутай болонхой. Энэ hармагшан 1967 ондо эрэ эмэ хоёр хөөрхэн «хүүгэдые» түрөө hэн «Микки», «Маус» гэжэ нэрлэгдэhэн . тэдэ хоёрынь мүнөө бүри томонууд болошонхой. Һаяшаг «Морковка» дахяад эхирлэжэ, эгээл үнэр эжы гэhэн алдар нэрэеэ батадхаба. Резус угтай эхир нялхануудынь элүүр мэндэ. Дэлхэй дээрэ эгээл томо, амитад… олон энэ приматологиин түб — hарм… хэлгын газарта түрэhэн түлнүүд тус… юм. Ушарынь хадаа, эндэ үдэhэн … гүүдай «уг гарбалынь» эли мэдээжэ … hалга, шэнжэлэлгэ хэхэдэ туhатай. … резус угтай hармагшангууд дээрэ х… илангаяа халдабарита убшэниие … байна. Ондоо ямар нэгэн амитан дээр… жэлгэ хэгдэжэ болохогүй юм.

В. …

Сухуми хото.

Манай ороной хото город бүхэндэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда баатарлигаар унаhан хүбүүдтэ бодхоогдоhон хүшөөнүүд бии юм. Тэдэнэр туд бүхэндөө онсо өөрсэ шэнжэтэй байдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: аха дүү Хальмагай ниислэл Элиста хотодохи хүшөө.

К. МУНКУЕВАЙ фото.

Спорт Спорт Спорт Спорт

ФУТБОЛ

Футболоор Зүүн Сибириин городуудай эрхим командануудай дунда түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн эхилhээр хоёр долоон хоног үнгэрбэ. Энэ мүрысөөндэ республика дотороо шалгарhан — Улаан-Үдын авиазаводой «Байгал», мяханай комбинадай «Пищевик» командануud хабаадалсана. Улаан-Үдэ, Шэтэ городуудай футболистнуудай түрүүшын уулзалга манай республикын ниислэл хотодо үнгэргэгдэhэн юм. Тэрэ нааданда манай городой «Байгал» команда Шэтын «Строитель» командатай 0:0 тоотойгоор, нүгөөдэ «Горняк» командынхидтай 1:1 тоотойгоор тэнсэhэн байна. Манай «Пищевик» командын футболистнууд Шэтын «Горняк» командада 2:3 гэhэн тоотойгоор шүүгдэhэн, «Строитель» командатайнь 1:1 гэhэн тоотойгоор тэнсэhэн байгаа.

Үнгэрэгшэ долоон хоногто Улаан-Үдымнай «Байгал», «Пищевик» командануud хүршэнэртөө айлшалжа наадаба. Нааданайнь дүн: «Байгал» командын футболистнууд Шэтын «Горняк» бүлгэмэйхидые 1:0 гэhэн тоотойгоор илаа. Тингээд нүгөө «Строитель» командынхидтай 90 минутын туршада хэды шангаар тулалдабашье, алишье талань илалтын тоо нээжэ шадаагүй.

Улаан-Үдын мяханай комбинадай футболистнууд хүршэнэрэйнгөө хоёр командада шүүгдэшөө: «Горнягта» — 2:4, «Строительда» — 1:5 гэhэн тоотойгоор.

Ерэхэ долоон хоногто Улаан-Үдымнай эдэ командануud хүршэ Эрхүү хотын эрхим командануудтай хүсэеэ туршаха болоно.

УРИЛДААН

Улаан-Үдын авиационно заводой шанда хүртэхын түлөө тус заводой спортсменүүдэй хабаадалсаатай эстафетэ үнгэргэгдэhэн байна. Энэ мүрысөөндэ оролсоhон 16 команда сооhоо түрүү гурбан hуури эзэлэгшэдынь шанда хүртэбэ. Нэгэдэхи hуурида нүхэр Кошмалкинай команда гараа. Хоёрдохи hууриие нүхэр Андреевэй ударидадаг, гурбадахинь — авиационно техникумэй студентнэрэй команда тус тустаа эзэлhэн байна.

МҮНӨӨДЭР ХААНА, ЯМАР МҮРЫСӨӨН БОЛОХОБ?

★ «Буряадай АССР-эй 25 жэлэй нэрэмжэтэ стадион дээрэ байгша оной зунай спортын сезоной түгэсхэлдэ зорюулагдаhан залуу футболистнуудай командануудай мүрысөөн гансахан үдэрэй туршада үнгэргэгдэхэ. Энээндэ Улаан-Үдэ хотын болон Хориин аймагай Хандагатайн леспромхозой залуушуулай командануud наадаха байна. Наадан үглөөнэй 11 сагhаа эхилхэ.

★ ЛВРЗ-гэй зунай парк дотор үглөөнэй 11 сагhаа эхилэн, «Алтан намар» гэhэн мүрысөөн хүнгэн атлетикээр, городкигоор, волейболоор болохо байна. Энэ тэмсээндэ командануud болон түрүүшүүл «Алтан намарай» шанда хүртэхэ болоно.

★ «Правда Бурятии» газетын шанда хүртэхын түлөө заншалта XXXIV эстафетэ Улаан-Үдэ хотын Советүүдэй талмай дээрэ үнгэргэгдэхэ. Энэ hонирхолтой урилдаанда хотымнай спортивна бүлгэмүүдэй хурдан гүйгөөшэ хүбүүд, басагад тон олоороо хабаадалсаха байна.

Октябриин 19-дэ:

Алас-Дурна зүгэй болон Сибириин область, хизаар, автономито республикануудай суглуулагдамал командануудай хабаадалгатай, профсоюзуудай болон комсомолой эмхидхэhэн урилдаагаар ехын мүрысөөн манай Улаан-Үдэ хотодо үнгэргэгдэхэ байна. Зуугаад хурдан спортсменүүдэй оролсохо энэ мүрысөөндэ хабаадалсаха манай республикын суглуулагдамал команда шэлэгдээд, мүнөө бэлэдхэл, hорёогоо хэжэ байна. Тус мүрысөөндэ түрүү гурбан hуури эзэлhэн командануud энэ урилдаанай бүхэсоюзна мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэ олохо юм.

Л. БОБЫКИН.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

14.30 минутаhаа 21.30 минута хүрэтэр Москваhаа дамжуулга. 14.30 минутаhаа орон доторхи hонин. 14.45 минутаhаа үхибүүдтэ зорюулагдаhан дамжуулга. 15.15 минутаhаа телевизионно зүжэг. 16.50 минутаhаа телевизионно очерк. 17.20 минутаhаа «КВН-69» гэhэн дамжуулга. 20.20 минутаhаа «Киногой аяншалгада дуратайшуулай клуб» гэhэн дамжуулга. 21.20 эхэ орон доторнай болоожо байhан hониной дээжэ. УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: 21.30 минутаhаа «Честь капитана» гэhэн Польшын телевизионно уран hайханай фильм.

Редактор
Ц. Ц. Ци…

Манай адрес, …

г. УЛАН-УДЭ, …
Телефоны: ред… приёмная — 54-93, … ра — 68-08, зам. р… ответ. секретаря — 3… вет. секретаря — 6… партийной жизн… го хозяйства — 64-3… ганды и агитаци… мышленности и … 61-35, советского … быта — 69-58, ку… 60-21, писем и … 67-81, информаци… ественная приёмн… ное бюро 57-68, … рия — 33-61.